

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

”Jalla Jalla”

En undersökning av SFI-lärares syn på social identitet, investment och
språkinlärning

Susanne Angwald Brunke

Specialarbete, 15 hp
Svenska som andraspråk
Vt 2010
Handledare: Roger Källström
Karin Sandwall
Examinator: Lena Rogström

Sammandrag

Hur ska SFI-eleverna snabbast möjligast kunna lära sig svenska? Det är många intresserade av att få veta. Det debatteras frekvent i media och ett flertal forskare studerar svenska som andraspråk i termer av investment (uttrycker elevernas satsning i form av språkinlärning och satsningen påverkas såväl av deras egen insats som av det omgivande samhällets), integration, segregation och social identitet nu.

Studiens syfte är att beskriva tre SFI-lärares uppfattningar om vilka faktorer som påverkar SFI-studerandes svenskinlärning. Frågeställningen är följande: Hur ser lärare på språkinlärning, social identitet, investment och integration, samt eventuella samband däremellan? En kvalitativ intervjustudie genomfördes.

Tre SFI-lärare anställda på komvux i en medelstor svensk stad har intervjuats. Det teoretiska ramverket för tolkning av materialet är ett försök till hermeneutisk ansats inspirerad av kritisk teori, som möjliggör en interaktiv process mellan intervjumaterial och teori. Analyskategorierna har framkommit då jag har arbetat med intervjumaterialet.

Studien pekar på att det finns problem inom SFI-utbildningen med genomströmningshastigheten, integrationen, traumatiseringen, segregationen och elevernas motivation, vilken bl.a. kan vara ett resultat av elevernas bristande kontakt med svenskar.

SVA (Svenska som andraspråk)-inlärning påverkas av utbildningsbakgrund, språkkunskaper, hur nära inlärnarnas språk ligger målspråket svenska, ålder, investment, motivation, integration och social situation.

Lärarna reflekterar inte så mycket över sin egen roll i detta sammanhang utan inriktar sig mer på eleverna och deras problem och positiva och negativa faktorer i samband med inlärningen av SVA.

Jag menar att det inte bara åligger eleverna att arbeta hårt utan att det krävs omfattande förändringar inom SFI-utbildningen och av lärarnas attityder, men framför allt stora attitydförändringar i samhället i stort och en förändring av samhället så att invandrarna kan möta fler svenskar för att på detta sätt känna att det finns mening i att lära sig det svenska språket. Eleverna får satsa mer, vilket de kan lättare om omgivningens attityd förändras, så att de trivs i Sverige. Eleverna bör också komma väl förberedda till lektionerna och inse att det krävs omfattande insatser av dem, men även köpa lexikon för att underlätta inlärningen i svenska som andraspråk.

Lärarna verkar lägga ner stort engagemang på att språkinlärning ska ske på bästa sätt, men är inte så insatta i termer som investment och social identitet. Social identitet och investment påverkar elevernas språkinlärning i hög grad. Språkinlärning, investment och social identitet är mycket influerade av varandra, något som skolan och SFI skulle kunna dra stor nytta av att studera mer ingående för att undgå dikotomisering.

Nyckelord: Integration, SFI-undervisning, investment,

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Syfte och forskningsfrågor.....	7
2 Forskningsöversikt	7
2.1 Bourdieus forskning påverkar utbildningsväsendet	7
2.2 Hur påverkar investment SVA-inlärning	9
2.3 Ett kritiskt perspektiv.....	10
2.4 Social identitet	11
2.5 Vi och de andra	12
2.6 Krashens hypoteser om andraspråksinlärning.....	12
2.7 Språk som identitetsskapare	13
2.8 Socialisationens och kulturens betydelse för SVA.....	14
2.9 Vad visar studier med frågeställningar som liknar denna uppsats? ..	15
3 Metod och genomförande	16
3.1 Metodval	16
3.2 Urval och bortfall	17
3.3 Presentation av undersökningsgrupp	17
3.4 Genomförande	17
3.5 Databearbetning	18
3.6 Studiens trovärdighet och generaliserbarhet	18
3.7 Etiska aspekter.....	18
3.8 Relevans	19
4 Resultatredovisning	19
4.1 Analyser	19
4.2 Sammanfattning av intervjuerna.....	27
5 Slutdiskussion	30
5.1 Metoddiskussion	30
5.2 Resultatdiskussion.....	31
6 Litteraturförteckning	36
Bilaga Intervjuguide	

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Titeln på den här uppsatsen lyder: *Jalla Jalla*, vilket på arabiska betyder ”fortare, fortare”. Min uppfattning, som SFI-lärare är att trenden inom SFI-undervisningen just nu är att det ska gå fort, det ska kosta så lite som möjligt, det ska vara större grupper och myndigheterna vill se snabba resultat av svenskundervisningen. Det medför problem att genomföra snabbare genomströmningshastighet samtidigt som grupperna blir större och ekonomin sämre.

SFI-undervisningen som en egen utbildningsform har funnits sedan 1965. Den har ofta debatterats och kritiserats. De första 20 åren skedde verksamheten utanför det offentliga skolväsendet och anordnades av studieförbund, AMU och folkhögskolor. Då hade man inga styrdokument. 1986 och 1991 reformerades utbildningen. Regeringen fastställde 1991 en ny kursplan och betyg med centralt bestämda prov, som inte är obligatoriska. SFI-undervisningen har homogeniserats både beträffande innehåll samt mål. SFI har också påverkats av förändringar som har skett i det utanförliggande samhället och en del villkor i undervisningen är knutna till arbetsförmedling, socialtjänst och försäkringskassa. Mycket kritik har framförts mot SFI. Inger Lindberg (professor i svenska som andraspråk) menar (1996) att kritiken inte alltid har varit välgrundad. Lindberg anser att var och en med kunskap om invandring och villkor för andraspråksinläring borde inse att det är en komplicerad process att lära ett nytt språk och att det tar tid. Lindberg (1996) framhåller att SFI-utbildningen efterhand har tilldelats en mer mångfasetterad funktion i det svenska samhället. SFI ses ofta som en del av arbetsmarknadspolitiken och förväntas förverkliga de nationella målen för utbildning och integration (Prop. 2000/01:72).

Ett nytt begrepp, *investment* har lanserats av Norton (2000). *Investment* betecknar den satsning som eleven gör för att inläring av svenska som andraspråk ska kunna ske och denna satsning är beroende av det omgivande samhällets attityder. I *Identity and language learning* (Norton 2000) påpekar hon faran med att tro att majoritetssamhället tar emot de nyanlända med positiv öppenhet och att man vill hjälpa till med inläringen. Hennes studie av invandrare i Kanada visar att språkinläringen präglas av ojämna maktrelationer där språkinlärarna får kämpa för att få tillgång till uppmuntrande miljöer. Norton anser (1995) att teoretiker som behandlar andraspråksinläring har misslyckats med att redogöra för relationen mellan språkinläraren och den sociala världen.

Då forskningen inte har sysselsatt sig med dessa tankegångar väcks därför nya frågor som: Hur uppfattar lärarna att eleverna uttrycker sina satsningar? Vilken roll spelar inläringssatsningen i deras liv? Kan bristande integration i det

svenska samhället anses som en bidragande orsak till svårigheter att lära sig svenska?

Det klimat, som råder idag inom skolvärlden och forskarvärlden gör det svårt att lägga ner tid på dessa problem. Skolan har svårt att identifiera problemen och att veta hur de ska lösas kanske kunde forskare studera problemen, därför ville jag försöka göra en fördjupning i ämnet.

I en artikel i DN den 18 februari 2008 skriver Jan Björklund och Nyamko Sabuni: ”Med dagens regler är det helt möjligt att använda SFI som en form av försörjning år efter år, utan att egentligen få några språkkunskaper eller prestera några resultat.” Tyvärr har jag inte hittat oppositionens ståndpunkt i denna debatt, men ett uttalande från en v-politiker, Rossana Dinamarca 13/9 2007 på Permalink:

Innan vi börjar snacka om att invandrarna inte lär sig något, kanske vi ska se till att vi har en bra SFI-undervisning med behöriga lärare, där de studerande samtidigt har möjlighet till en praktikplats och kan studera ämnen inom vuxenutbildningen (vilket man inte får idag). Förra veckan blev jag tillfrågad om jag ville debattera i Uppdrag granskning. De som skulle vara med var N. Sabuni och Ilmar Repalu, men Repalu ville inte debattera med Sabuni. Sabuni ville inte debattera med Kurdo Baksi. Man försökte få dit Mona Sahlin, men hon ville endast debattera med Reinfeldt.

Kanske upplevs inte dessa frågor som så intressanta av politikerna, men det kan noteras att Dinamarca inte vill tala om vad invandrarna lär sig utan riktar intresset på bra SFI-undervisning och behöriga lärare.

Det presenterades en statlig utredning 1997/98 med titeln: *Sverige, framtiden och mångfalden, från invandrapolitik till integrationspolitik* och där beskrivs integration på följande sätt:

Integrationsprocesserna är ömsesidiga i den bemärkelsen att alla är delaktiga och medansvariga i dem och alla måste bidra. Integration är inte endast en fråga om och för invandrare. I ett samhälle med etnisk och kulturell mångfald bör människor komplettera varandra och ömsesidigt bidra med sin kompetens och livserfarenhet för att den potential som finns i mångfalden skall frigöras och komma till användning. (Regeringsproposition 1997/98:16:23)

En viktig förändring som skett i regeringens hållning i integrationsfrågan är att man flyttat betoningen från assimilation (att invandrarna ska anpassa sig) till att alla ska delta för att integration ska uppnås. En motsvarande förändring tycks emellertid inte ha skett i samhällsklimatet, vilket diskuteras i det följande.

Kamali (2005) skriver i förordet till *Bortom vi och dom* (SOU 2005:41) att integrationspolitiken har hamnat i en återvändsgränd. Han menar att etniska klyftor, segregation och utanförskap verkar öka och att integrationspolitikens definierade mål inte har uppnåtts. Han anser att en del menar att de det är ”invandrarnas” eget fel att integrationen har misslyckats och de skärper tonen mot ”invandrare”. Andra bl.a. de forskare som har yttrat sig i (SOU 2005:)

fokuserar på de strukturella och institutionella mekanismerna bakom reproduktionen av etniska klyftor i samhället. Utredningen blev mycket kritiserad i media.

En enkät utfördes hösten 2008 i Malmö och omfattade alla arabisktalande flyktingar som påbörjat SFI-studier. Studien som redovisas av Brozin, Bohman i Lärartidningen 2009-06-10 visar:

att sömnstörningar är ett vanligt dolt problem, som påverkar SFI-studerandes förutsättningar att lära sig svenska. Det är något som sällan uppmärksammas, enligt Solvig Ekblad, docent vid Karolinska institutet och gästprofessor vid Malmö högskola.../... Olika typer av sömnbesvär förekommer i extremt hög grad hos SFI-nybörjare med flyktingbakgrund och liknar de symptom på utbrändhet som förekommer i en svensk referensgrupp. (Lärartidningen 2009-06-10)

För att optimala förhållanden för inläring ska uppnås fordras det således att eleverna har en socialt fungerande relation och t.ex. inte utsätts för rasism. (Brunke 2007, 2008)

Carlson har studerat synen på kunskap och lärande inom SFI-undervisningen (2002). Hon anser att SFI-utbildarna har höga krav på sig av det omgivande samhället. Hon ville undersöka om SFI fungerar som en brygga till livet i Sverige och hon anser att SFI snarare kan betraktas som en gränsmarkör, då många handläggare på arbetsförmedlingen använder det nationella provet i SFI som måttstock och att betyget Godkänd ska ses som ett ingångskrav för att invandrare ska kunna bli ”aktivt arbetsökande” (Carlsson 2002: 245) Carlsson menar även att :

Förväntningar och krav har inte blivit mindre sedan utbildningen efter hand tilldelats alltmer mångfasetterade funktioner i det svenska samhället. Förutom att SFI ses som en del av arbetsmarknadspolitiken förväntas den också bidra till att förverkliga de nationella målen för utbildning och integration. (Carlsson 2002: 252)

Hur studietakten ska ökas hos SFI-eleverna frågar sig Björklund och Sabuni och föreslog därför 2000 och 2006 att svenskt medborgarskap endast ska erhållas då deltagarna klarat SFI-test (El Mahdi,SvD 2006-06-28).Förslaget blev mycket kritiserat och i samband med detta frågar sig Azar (2006) vem som är svensk och vem är invandrare? Azar drar paralleller till bruket av Davidsstjärnan i Nazityskland: ”Om den fysiska skillnaden i sig inte är uppenbar för ögat påtvingar man kanske de andra en Davidsstjärna för att försäkra sig om att skillnaden förblir tydlig” (Azar 2006:83). I detta sammanhang kan också nämnas att SFI-bonus ska erhållas efter genomgången SFI-utbildning, något som genomförs på prov i 13 kommuner. Satsningen har kritiserats i media bl.a. i (Sörensen, Sds 2009-09-28) där det står att :” Kritiken från oppositionen har varit att SFI-bonus är en felsatsning som ger pengar till

dem som det redan går bra för, här syns alltså att man vill öka genomströmningen och tillvägagångssättet kan vara problematiskt” Jag anser att det är problem att få eleverna att läsa svenska, men att de föreslagna åtgärderna slår mot lågutbildade och analfabeter. I den här uppsatsen diskuteras de bakomliggande strukturer som försvårar inläringen, men huvudfokus ligger på lärarnas uppfattning om elevernas inläring. Studiens syfte och frågeställningar anknyter således till den mycket aktuella debatten.

1.2 Syfte och frågeställning:

Syftet med denna uppsats är att beskriva 3 SFI-lärares uppfattning om vilka faktorer som påverkar SFI-studerandes svenskinläring och hur de kan lära sig svenska optimalt.

Frågeställningen är följande:

Hur ser SFI-lärare på språkinläring, social identitet, investment och integration samt eventuella samband däremellan?

2. Forskningsöversikt

Forskningsöversikten inleds med en teoridel och behandlar sedan tidigare forskning inom området språkinläring och relationen till integration, investment och social identitet.

2.1 Bourdieus forskning påverkar utbildningsväsendet

Den kände franske sociologen Bourdieu beskriver relationer mellan individer och strukturer utifrån tanken att strukturella grundvillkor och maktförhållanden påverkar de flesta vardagliga händelser liksom individens *habitus*, vilket kan beskrivas som :”en slags kognitiv eller mental karta, utifrån vilken individen uppfattar, förstår och värderar den värld hon lever i.” (Bunar 2001:28) Habitusbegreppet styr således individens livsvärld. Bourdieu försöker även lyfta fram betydelsen av sociala relationer mellan individer eller institutioner. Han anser att om maktförhållandena mellan olika positioner förändras så förändras också fältets inre struktur och dess förhållande till andra fält i den sociala världen. Fältet är dynamiskt och det pågår hela tiden en ständig kamp om olika positioner och resurser, vilka utifrån denna teori kan sägas utgöra kapital. Enligt Bourdieu finns det fyra viktiga former av kapital:

Ekonomiskt kapital, pengar

Kulturellt kapital, kunskap, utbildning, smak, språk

Socialt kapital, relationer med andra

Symboliskt kapital, status och ära i relation till förvärvandet av en eller flera av de andra formerna av kapital (Bunar2001:29)

De olika kapitalformerna påverkar även varandra. Bunar beskriver i avhandlingens sammanfattning (Bunar, 2001) hur de sociala och ideologiska förändringarna i samhället påverkar utsatta storstadsområden med avseende på skola, segregation, integration och multikulturalism.

Det kan vara problematiskt att i en studie upphöja lärares erfarenheter till vetenskapliga förklaringar: Gytz Olesen & Möller Pedersen har gjort följande påpekande (2004: 142) : ” Man kan inte enligt Bourdieu upphöja till exempel pedagogers och lärares vardagserfarenheter eller personliga redogörelser till vetenskapliga förklaringar om vad som händer i en komplex verklighet.” Vilket kanske kan diskuteras, jag använder ju lärarnas vardagserfarenheter till en vetenskaplig studie och jag har sett flera andra vetenskapliga studier utförda så.

Bourdieu gick emot uppfattningen om människan som viljelös och determinerad av de historiska och sociala villkoren och hävdade istället att människan själv skapar sitt eget öde och liv i en meningsfull verklighet. För Bourdieu är det betydelsefullt att studera individens subjektiva och individuella levnadshistoria i relation till de objektiva och generella sociala möjligheterna och begränsningarna (Gytz Olesen & Möller Pedersen 2004:143).

Bourdieu (1993) diskuterar om klassernas betingelser, social betingning och invandrarnas situation. Han skriver :

Sanningen om en klass eller klassfraktion *uttrycks* med andra ord i dess köns- och åldersfördelning, och kanske ännu mer (eftersom det är dess framtid som står på spel) i hur denna fördelning utvecklas över tid: utmärkande för de lägsta positionerna är en betydande- och växande- andel invandrare och /eller kvinnor(icke yrkesutbildade arbetare, diversearbetare) eller invandrarkvinnor (städerskor).” (Bourdieu 1993,s. 261)

Bourdieu ser en exkludering av invandrare, vilka blir placerade i de lägsta positionerna i Bourdieus modell. Korrekta ordval och meningsbyggnad är inte alltid tillräckliga för att de andraspråkstalarna ska kunna accepteras :

Accepterbarheten, sociologiskt definierad, består i själva verket inte enbart i att tala språket korrekt: i vissa fall, om man till exempel är tvungen att ge ett lite avslappnat intryck, kan en alltför oklanderlig franska vara oacceptabel. (Bourdieu 1992:141)

Han menar att man för att bli accepterad i vissa sociala sammanhang utöver att behärska det språkliga behöver besitta tillräckligt med kulturellt kapital. I det kulturella kapitalet ingår osynliga regler för språklig interaktion. Det kan därför enligt Bourdieus tes vara svårt att bli accepterad och få tillgång till viktiga funktioner om man inte behärskar vissa regler och tillräckligt med kulturellt kapital.

Människor med avvikande språklig och kulturell bakgrund betraktas enligt Bourdieu (1991) inte som legitima talare och de kan positioneras som outsiders och marginaliseras då enligt ovanstående resonemang (Bourdieu 1992, s.141).

2.2 Hur påverkar *investment* och motivation SVA-inläring ?

Begreppet *investment* är svårdefinierbart och kan lätt förväxlas med motivation. Motivation kan ses mer som den morot som får eleven att arbeta (investera) medan *investment* är individens satsning som bygger på det sociala samspelet av omgivningen.

Språkforskaren och professorn i lingvistik Rod Ellis skriver (1997) om vikten av motivation för inläring av ett andraspråk. Han anser att det finns fyra olika slag av motivation:

1. *Instrumental eller bidragande motivation*, då inläraren anstränger sig av funktionella skäl, som att klara ett yrke eller en tentamen.
2. *Integrerad motivation*, då människor som vill lära sig ett språk för att de är intresserade av människorna eller kulturen är drivkraften för att lära sig språket.
3. *Resultatinriktad motivation*. De två ovanstående motivationerna menar Ellis skulle vara orsak till att man vill lära sig ett språk, men möjligheten finns också att motivationen blir resultatet av inläringen. Vid framgång ökar motivationen för att fortsätta studera.
4. *Inre motivation*. En del som lär sig ett främmande språk har inga bestämda attityder till andraspråket utan motivationen kan öka eller minska i samband med inlärarens intressen t.ex. om inlärningsaktiviteterna engagerar inläraren personligt.

Motivation är alltså mycket komplext, Ellis anser att de fyra typerna av motivation ska kunna ses som komplement till varandra.

Men *investment* uttrycker istället elevernas satsning och deras satsning påverkas såväl av deras egen insats som av det omgivande samhällets. En viktig poäng med begreppet är att det visar på en ömsesidig aspekt. De som har en kritisk ansats till andraspråksinläring är intresserade av relationerna mellan språkinläring och social förändring. Norton (2000) poängterar att begreppet *investment* inte är ekvivalent med instrumentell motivation utan även bör ses i det sammanhang som elevens incitament för att studera utgör. Begreppet *investment* försöker åskådliggöra relationen mellan andraspråksinläraren och den föränderliga sociala världen. *Investment* i det nya språket är således också en investering i inlärarens sociala identitet, som är föränderlig i tid och rum. Norton anser vidare att fastän det är viktigt för andraspråksinläraren att förstå det nya språkets regler så är det ännu viktigare för honom att inse vems intresse dessa regler tjänar. (Norton 2000) Norton menar (2000:XIX) att tyngdpunkten ligger på dynamiken och variabeln i motivation och dess definition som en strid mellan den individuella investeringen av kapital. Norton skriver också att:

There is a need for classroom renewal in adult language learning, a renewal in which the investments of learners are not taken for granted but become the subject matter of teaching and learning, as do the social conditions of the classroom. (Norton 2000:XX)

Norton anser (2000) att diskussionen om motivation tills helt nyligen har varit omedveten om socialt engagemang av den typ som hon betonar. Studentens investment tas inte som garanterad, men blir aktuell vid undervisning och inläring precis som de sociala förhållandena. Norton anser vidare att undervisning inte är neutral utan politisk. Hon skriver att makt varken är monolitisk eller icke varierande utan en relation som alltid medför social förändring. Den dominerande gruppen försöker få absolut makt genom att övertala alla medlemmar att acceptera status quo. Norton skriver (2000:10):

The concept of investment, which I introduced in Norton Pierce (1995), signals the socially and historically constructed relationship of learners to the target language, and their often ambivalent desire to learn and practice it. It is best understood with reference to the economic metaphors that Bourdieu uses in his work- in particular the notion of cultural capital. (Norton 2000:10)

Nortons investmentbegrepp är således mer komplext än motivationsbegreppet och påverkat av Bourdieus arbete med det kulturella kapitalet.

2.3 Ett kritiskt perspektiv

För att förstå Nortons teorier måste kritisk teori och ett kritiskt perspektiv studeras. Vad är kritisk teori? Allwood & Erikson (1999:39) anser att kritisk teori är en politiserad form av forskningsfilosofi, som lägger betoningen på frigörelse, de anser att vetenskap karakteriseras av sanningssökande kommunikation, kritisk hållning och att man ger argument för sina slutsatser. (s. 39) ”Kritisk teori kännetecknas av en tolkande ansats kombinerad med ett utpräglat intresse för kritiskt ifrågasättande av den realiserade sociala verkligheten.../... den omtalas ibland som kritisk hermeneutik.”(s. 410)

Bergström & Boréus (2005) anser att: ”kritisk teori tar ställning och kan uppfattas som normativ forskning vilket inte behöver vara något problem. Enligt den kritiska teorin med förankring i den s.k. Frankfurtskolan är det inte meningsfullt att tala om värderingsfri vetenskap.

Kubota (i Norton 2004) kritiserar *liberal multiculturalism*, som hon anser är färgblind och överlägsen i förhållande till *critical multiculturalism*, som tränger djupare in i analysen av ras, kön och klass. Enligt Kubota hyllar liberal multikulturalism kulturella skillnader. De studerar inte slaveriet, diskrimineringen, exploateringen i den globala ekonomin så mycket. *De andras* kultur exotiseras ofta. Den vita kulturen är norm och efter den normen förväntas *de andra* assimilera sig enligt Kubota. Det är viktigt att se att vithet är en raskategori med makt och privilegier och att undvika att falla för färgblindhet. Norton (2004) anser att det är viktigt med en distinktion mellan mångkultur och mångkulturalism. Mångkultur är ett kännetecken på ett samhälle i rörelse medan mångkulturalismen betyder politisering med en konservativ fixering vid stamidentiteter som även framkallar antifeminism. Det är således viktigt att studera multikulturalismen kritiskt eftersom den kan ge upphov till ett

skillnadstänkande vilket i sin tur kan resultera i rasism, och i slutändan även påverkar SFI-undervisningen, anser jag.

2.4 Social identitet

Intresset för sociologiska teoribildningar har ökat inom dagens pedagogikforskning. De klassiska pedagogiska teorierna har trängts tillbaka och intresset har förskjutits mot pedagogikens sociala kontext. Det har skett en betoning av språkets sociala och kommunikativa aspekter och språkinläring ses av många som en kreativ process där interaktion och kommunikation är betydande. Pedagogisk verksamhet som sker inom olika skolformer påverkas av sociala förhållanden som också bör ses ur en sociologisk synvinkel.

Frågan är hur elevernas sociala identitet påverkas av deras språkinläring? Det är en frågeställning som har diskuterats av pedagoger, som var intresserade av individens frigörelse i kombination med undervisning. Kritisk undervisning formades av Paulo Freire i hans *Pedagogy of the Oppressed* (1970), den översattes från portugisiska under den tid då problemen i tredje världen civila rättighetsrörelser och de internationella studentrevolterna aktualiserades. Hans idéer var omstörtande. Freire talade mer direkt om att vara *Den andre*, vilket påverkar elevernas sociala identitet. Hur de kan aklimatisera sig avgör deras nya sociala identitet, var de nu känner sin tillhörighet. Elevernas sociala tillhörighet kan förändras efter olika erfarenheter, som till exempel undervisning, praktik och arbeten. Norton (2000)

Identitetsbegreppet besvarar frågan: Hur vi ser på oss själva i relation till hur andra människor ser på oss vilket hör ihop med hur vi förstår vår plats i tillvaron och vad vi anser som meningsfullt. (Norton 2000) Identiteten kan fungera som en måttstock som *den andre* kan använda för att mäta om individen verkligen har rätt att göra anspråk på somliga resurser och privilegier. Ahmadi (2000) anser att identiteten fungerar både som ett sätt att inkludera och exkludera .

Norton (1995) anser att teoretiker som behandlar andraspråksinläring har misslyckats med att redogöra för relationen mellan språkinläraren och den sociala världen eftersom de inte har skapat en mångsidig teori om social identitet som integrerar andraspråksinläraren och den sociala världen och språkinlärarkontexten. Hon vidhåller också att andraspråksteoretiker inte har redogjort på ett adekvat sätt hur relationen av makt drabbar interaktionen mellan andraspråks eleven och de infödda talarna. Diskriminering kan drabba SFI-eleverna då de försöker använda svenska språket ute i samhället. Vidare argumenterar hon för begreppet investment hellre än begreppet motivation för att begreppsliggöra den komplexa relationen mellan andraspråksinlärarna och målspråket och deras ibland ambivalenta önskan att tala målspråket.

2.5 Vi och de andra

Svenskundervisningen påverkas av lärarnas och elevernas uppdelning av varandra i ett skillnadstänkande, något som försvårar språkinläringen. Det råder en reproduktion av maktförhållanden.

Utgångspunkten för diskriminering och skillnadstänkande utmärks av ett *vi och de andra-tänkande* eller talet om *den andre* vilket motverkar integration och leder till segregation, något som har intresserat många forskare, se Brunke (2008). Forskning som rör rasism, postkolonialism, främlingsfientlighet, integration och segregation återkommer ständigt till begreppet: *De andra*. Jag uppfattar att den andre symboliserar de som står utanför, är i minoritet. Edward Said (1993) har beskrivit konstruktionen av Orienten, där Europa utformats till skillnad från *de andra* i Orienten. (Lahdenperä, 2001). Tesfahuney (1999:65) menar att skolan är monokulturell och diskriminerande och att skolan spelar en avgörande roll i skapandet av maktstrukturer, så hamnar invandrarelever i ett sämre läge. (Med invandrarelev menas elever som är födda i ett annat land eller har en eller två föräldrar som är utrikes födda.)

Hur definieras *de andra* ? Det kan vara du, det kan vara jag utifrån någon annans perspektiv. Hur ska vi möta *de andra*? Det kan ske i form av en dialog, då ser och hör vi den andre. Buber (1993) har tankar om hur en dialog fungerar: ”Bubers dialogbegrepp är metafysiskt i den meningen att han ser världen uppdelad i en den, det och duvärld. Den ursprungliga och mest grundläggande relationen i världen kallar han, jag och du.” (Gustavsson, 1996: 63)

Spivak (2001) höll ett föredrag i London 1988 där hon presenterade en text: ”*Marginalitet i undervisningsmaskineriet*” Den handlar om ”skillnaden och sambanden mellan akademiska och ’revolutionära’ praktiker i den sociala förändringens intresse.” (s. 49, Spivak i Landström). Spivak frågar sig varför den subalterna kvinnan inte talar och med den subalterna menar hon den marginaliserade ickevita (ofta kvinnan) (ofta en analfabet) och hon menar att vi tror att hon inte talar eftersom hon inte syns i det offentliga rummet, men att hon i själva verket talar mycket, men att vi inte lyssnar eller får tillfälle att lyssna då de subalterna är marginaliserade från de icke subalterna. Spivak driver en tes om den dubbla marginaliseringen av den subalterna, som består av en dubbel tystnad som följer av avsaknad av institutionell representation och genom representation i subjektet. Det är viktigt att se hur analfabeter behandlas av majoritetssamhället och även inom utbildningsväsendet och inom SFI-undervisningen.

2.6 Krashens hypoteser om andraspråksinläring

Språkinläring har enligt Norton (2000) tidigare präglats av mer instrumentella teser, vilka inte betonade elevens sociala situation. Krashen anser att fem huvudhypoteser styrde språkinläringen. Tingbjörn gör följande indelning av Krashens hypoteser (1994: 97)

1. *The Acquisition-Learning Hypothesis*, inlärningshypotesen. Krashen menar att omedveten språkinlärning uppstår på grund av äkta kommunikation.
2. *The Natural order Hypothesis*, säger att det finns en naturlig inlärningsordning för språkliga enheter som inte kan brytas genom omedveten regelgivning.
3. *The Monitor Hypothesis*, det enda bestående resultatet av inläring i språkundervisning. Han tänker sig den som en granskningsmekanism som kontrollerar att språkprodukten inte bryter mot behärskade regler.
4. *The Input Hypothesis*, den centrala hypotesen för Krashen, med hjälp av den tror han sig kunna förklara hur inläring går till. Inläring uppstår av sig självt under förutsättning att inläraren utsätts för förståelig språklig stimulans.
5. *The Affective Filter Hypothesis*, de som har en öppen attityd till målspråkstalare och till att själva vilja sträva efter bra inläringssituationer har ett lågt affektivt filter.

Krashen (1981,1982) har lanserat begreppen *comprehensible input* och närvaron av ett *affective filter*. Krashens inputhypotes innebär att människor lär språket då de mottager input, som de förstår, något som är viktigt att komma ihåg vid all språkundervisning. Nortons *Social distance* står för avståndet mellan andraspråksinläraren och de infödda talarna. Detta avstånd kan vara olika stort beroende på olika variabler. Norton anser emellertid att andraspråksteoretiker inte har skapat en gångbar teori om hur den sociala identiteten integrerar andraspråksinläraren och kontexten för språkinlärning. Det är viktigt att belysa denna aspekt då Krashens teser inte kan ses som en sanning utan behöver kompletteras med Norton. Begreppet *investment* har uppstått hos Norton då hon läst om social teori, det förstås bäst med referenserna till ekonomiska metaforer, som Bourdieu (1977) använder i sitt arbete, då han nämner det *kulturella kapitalet*. Han argumenterar för att en del former av kulturellt kapital har ett högre värde än andra givna i en social kontext. Men *investment* är framför allt influerat av elevernas satsningar och omgivningens attityd till dem, enligt min uppfattning. Norton är mycket kritisk till tidigare forskning, frågan är om hon är riktigt rättvis mot forskare som Krashen.

2.7 Språk som identitetsskapare

Forskare som Cummins (1996) och Parszyk (1999) har påpekat att den sociala miljön starkt påverkar elevernas skolframgång och identitetsskapande, vilket är sammankopplat med deras språkanvändning. Det är viktigt var eleven känner att tillhörigheten finns och orsaken till var tillhörigheten finns. Otterup (2005) anser att begreppet identitet används i flera olika discipliner med vag innebörd. Tidigare användes det som stabilt och essentiellt, men ses i ett konstruktivistiskt perspektiv inte ”som ett tillstånd, utan som något flexibelt, situationellt och utbytbart. Det innebär att identiteten är under ständig konstruktion och förändring” (Otterup, 2005: 28).

Tesfahuney (1999) har skrivit att det råder en bristdiskurs inom den svenska skolan. Det vill säga man i samband med att invandrarelever benämns mest talar

om brister och mest uppmärksammar problem i den mångkulturella skolan, och i mindre utsträckning lyfter fram det positiva och att skolan verkar vara monokulturell och diskriminerande, vilket kan påverka de teorier om den mångkulturella skolan som dryftas inom media och forskarvärlden.

Parszyk (1999) skriver att bilden av människans identitet är odelbar och motsägelsefull, eftersom människan är en komplicerad varelse. Beroende på kontexten betonar vi speciella delar av vår identitet. I sin avhandling visar hon att flerspråkiga elever anser att den svenska skolan är till för de ”svenska” eleverna och att invandrareleverna uppfattar sig som avvikande och att de ibland blir diskriminerade. Forskning om social identitet visar hur viktig tillhörigheten till en grupp är. Vår identitet påverkas av hur andra förhåller sig till oss och den bild av oss själva som vi förmedlar. Om andra har en negativ bild av oss och det bryter med vår egen självbild, så påverkas vår identitet negativt. Andras uppfattning av oss måste till viss del överensstämma med vår egen för att vi inte ska hamna i en identitetskris. (Parszyk,1999:62) Parszyk skriver i sin avhandling att minoritets elever i grundskolan inte känner sig delaktiga eller erkända i den svenska skolan, medan många lärare inte upplever rasism i skolan. En devis som har varit gällande för den svenska skolan är: ” En skola för alla”, men Parszyk vill med sin titel *En skola för andra* peka på att skolan inte är för alla, utan att den exkluderar invandrarelever, något som kan påverka SFI-eleverna också.

2.8 Socialisationens och kulturens betydelse för SVA

Det är positivt att nyare pedagogisk forskning betonar vikten av socialisationen.

Lindberg (2005) menar att samtalet är grunden för vår socialisation. Hon skriver att all samtalsforskning anknyter till John Austins och John Searles pionjärbete på 1960-talet och deras talhandlingsteori. Hon skriver:

”Skillnader i makt och status syns också i förhållande till den grad och typ av återkoppling som olika samtalsdeltagare ger.” (Lindberg 2005:22) Språket kan inte skiljas från sitt sociala sammanhang och regler för hur språket används är kontextbundna, språkspecifika och kulturellrelativa. Läraren kan missuppfatta elever som kommer från utomeuropeiska länder. Kulturspecifika samtalsregler påverkar inlärningen och är frågor som har intresserat John Gumperz och hans kolleger i Storbritannien sedan 1980-talet. De har påpekat att långtifrån idealiska villkor för kommunikation kännetecknar många samtal mellan minoritets- och majoritetsspråkstalare på arbetsplatser och i andra officiella sammanhang. Gumperz (1982) anser: ”att det finns en dold språklig dimension i diskriminering som kan relateras till skillnader mellan olika gruppers sätt att interagera i samtal, vilket kan leda till missförstånd och ge upphov till stereotyper av olika slag.” (Lindberg, 2005:25-26). Diskriminering vid praktik och andra kontakter med majoritetsbefolkningen kan påverka elevernas vilja till investment och inlärning. Gumperz (1982) anser att interaktionen i ojämna samtal påverkas av och reproducerar övergripande sociala strukturer och

maktförhållanden vilket kan förstärka negativa attityder och fördomar mot diverse grupper i samhället.

Då Shea (1994) studerade samtal över språk- och kulturgränser fann han att: ”man ofta bortser från samtals medierande karaktär som brobyggare och dessutom förringar betydelsen av diskriminerande attityder, som bidrar till att marginalisera andraspråksanvändare och reproducera maktstrukturer.” (Lindberg 2005:28) Shea menar att man inte ska förbise den typ av diskriminerande attityder mot invandrare som genomsyrar många kulturmöten och att detta i sin tur påverkar interaktionen.

Det är vanligt att andraspråksinlärare kan bli missförstådda och diskriminerade på grund av felaktiga betoningmönster (Lindberg & Sjöqvist 1996). Lindberg anser vidare att språket speglar den sociala och kulturella verklighet som det används i. Den dubbla kulturkompetens som människor med flerspråkighet besitter kan leda till större förståelse för andra människor och större tolerans för kulturella olikheter, vilket är viktigt att de själva blir medvetna om och då utvecklar en positiv identitet.

2.9 Vad visar studier med frågeställningar, som liknar denna uppsats?

Det har varit svårt att finna studier med liknande fokus, som denna uppsats har, men här är några som har intresserat sig för SFI: Mårtensson (2009) skriver i avslutningen av sin studie *SFI i förändring*:

Det återkommande tema jag tycker mig se genom hela min studie är att det råder ett stort glapp mellan lärarna som är ute i den dagliga verksamheten och politikerna i regeringen. Frustration. De har inte något riktigt stöd från arbetsgivaren och att verksamheten kommer lite i skymundan. Den andra orsaken tror jag bottnar i den allmänna synen på SFI och på invandrare i synnerhet som faktiskt råder ute bland folk i landet, men också bland beslutsfattare i regeringen.

Duvhammar, Nordmark & Sandwall (2000) genomförde en studie *Hur lär du dig svenska?* De sammanfattar sin intervjustudiestudie av SFI-elever genom att visa två bilder av inläring, aktiv respektive passiv inläring och vad det leder till. ”En elev, som anser att det räcker att vara i skolan för att lära sig kanske inte prövar några nya inlärningsstrategier utan anser att man lär sig genom att upprepa.” (s. 6) Undersökningen påverkade dem som lärare att ge eleverna mer tid för reflektion i skolan och att lära eleverna se helheten. ”I mycket högre grad än tidigare poängterar vi elevens eget ansvar för sin inläring.” (s. 9)

Det verkar inte ha forskats så mycket inom detta ämnesområde tidigare varför behovet är stort att undersöka detta.

3. Metod och genomförande

3.1 Metodval

Den datainsamlingsmetod jag har valt är kvalitativ forskningsintervju. Fokus i kvalitativa studier ligger i att förstå individers livs- och föreställningsvärld. ”Om man vill veta hur människor uppfattar sin värld och sitt liv, varför inte prata med dem”, skriver Kvale (1997:9). Jag har valt intervju som metod eftersom jag har funnit det vara en tillförlitlig metod, då jag vill komma åt mina frågeställningar. Det är viktigt att komma ihåg att en forskningsintervju inte är ett samtal mellan likställda parter, då forskaren definierar och kontrollerar situationen till stor del. ”Ämnet för intervjun presenteras av forskaren som också kritiskt följer upp de intervjuades svar på frågorna.” (Kvale 1997:13)

Kvale (1997) anser att ett postmodernt perspektiv koncentrerar sig på den sociala konstruktionen av verkligheten i intervjun. Kunskapen är perspektivistisk, beroende på forskarens synvinkel och värderingar. I denna studie fokuseras på det frigörande perspektivet. Kvale skriver vidare att ”om den sociala verkligheten i sig skulle vara motsägelsefull så måste det vara samhällsvetenskapens uppgift att undersöka de reella motsägelser som råder i den sociala situationen och ställa dem mot varandra.” (s. 58)

Den kritiska teorin har influerat denna studie. Kritisk teori tar ställning och uppfattas ibland som normativ forskning vilket kan vara ett problem. Men enligt ”den kritiska teorin med förankring i Frankfurtskolan är det inte meningsfullt att tala om värderingsfri vetenskap” (Bergström och Boréus 2005: 173) Jag har försökt att förhålla mig kritisk till informanternas svar och har strävat efter att ifrågasätta deras utsagor, men även att se på svaren ur olika infallsvinklar.

Bourdieu (1977) menar att då man presenterar sin forskning så försöker man imponera på andra, det gäller att visa upp en snyggt förpackad produkt, som kan vara problematiskt. Alla forskare är positionerade på flera sätt: genom historia, nation, kön, sexualitet, hudfärg och ålder enligt Carlson (2002) och detta påverkar den färdiga produkten.

Fördelar med denna metod är att läsaren ser problemen ur flera infallsvinklar, men nackdelen kan vara att studien kan uppfattas värderande. Jag kan ha påverkat informanterna i intervjusituationen och även senare då jag har analyserat deras svar. Jag har försökt sammanlänka teoridelen med metoddelen, genom att använda mig av kritisk teori och den föreställningsvärld som teoridelen åberopar. Det är en fördel att erfarna lärare har talat om sina erfarenheter från SFI-undervisning, men det kan ses som en nackdel att inga elever har intervjuats, men det hoppas jag kunna göra i en senare uppsats.

Det är en fördel med de sammansatta bilder som utkristalliserar sig som ett resultat av en kvalitativ studie men det kan ses som en brist att inga statistiska data finns i resultatet.

3.2 Urval och bortfall

Fem personer, lärare inom SFI-undervisning i en medelstor svensk stad (alla kvinnor) ombads att delta i en intervjuundersökning. De valdes ut på grund av att de har lång erfarenhet av att arbeta inom SFI. Alla har arbetat mellan 10 och 30 år inom SFI. De fem lärarna fick ta emot material (som jag sammanställt och sammanfattat) av Norton som handlade om investment, då jag förutsåg att det skulle vara ett svårdefinierbart begrepp. Två lärare läste det, men jag vet inte hur lång tid de har ägnat åt det. Två av lärarna som ombads att vara med tackade nej, på grund av att de ansåg att de inte hade så mycket att bidra med. De arbetar båda med alfabetisering. De övriga tillfrågade hade alla vid intervjutillfället olika grupper, en långsam b-grupp, en repetitionsgrupp c och en snabb c-grupp. Inom SFI finns A-grupp, med analfabeter, som är nybörjare. B-grupp nybörjargrupp med personer som har medellång skolbakgrund, C-grupp fortsättningskurs och D-grupp avslutande kurs innan eleverna börjar med GRUV, svenska som motsvarar grundskolans högstadium.

3.3 Presentation av undersökningsgrupp

I studien ingår således intervjuer med tre lärare som arbetar med kommunal SFI-undervisning i en medelstor svensk stad. Alla är svenskfödda medelålders kvinnor. De har arbetat lång tid på denna skola, där jag också har arbetat. Deras ålder och kön stämmer väl överens med bilden av en typisk SFI-lärare, enligt Carlson (2002). De är alla behöriga lärare och har studerat 60-90 poäng svenska som andraspråk.

3.4 Genomförande

Intervjuerna ägde rum våren 2009. Jag valde att intervjua mina kollegor inom vuxenutbildningen, vilket har både för- och nackdelar. De var lätta att få kontakt med, men de kan också ha hindrats i sin friskspråkighet av att vi är kollegor.

Jag har haft hjälp av en bandspelare vid intervjuerna, därefter har jag ordagrant transkriberat intervjuerna.

Frågorna i intervjuguiden har ställts, dessa frågor har till stor utsträckning styrts av studiens syfte, men det har även funnits utrymme för följdfrågor. Frågorna kan ha varit svåra för informanterna då begrepp som investment och social förändring verkar ha varit svårbegripliga. Efter en inledande information om uppsatsen i en skrift om uppsatsens syfte och Nortons idéer om investment valde tre lärare att medverka i studien. Ibland svarar de inte riktigt på frågorna. Detta kan bero på att de kanske missförstår för att de inte har förstått informationen i skriften eller min fråga. Möjligen skulle jag ha förklarat mer eftersom en del frågor kan ha varit svåra att förstå.

Jag har försökt genomföra studien enligt Kvales (1997) metodvalsprincip, dvs. att först formulera ett syfte och sedan beskriva ämnet. Min planering skedde

med hänsyn till vilken kunskap som eftersträvades. Intervjuerna genomfördes med hjälp av en intervjuguide. En av de intervjuade ville se frågeställningarna i förväg. Även om jag använde mig av en frågeguide så skedde intervjuerna under öppna former, dvs., följdfrågor har ställts och de har fått tala fritt.

3.5 Databearbetning

Analysen och tolkningen har skett med en metod som har influerats av hermeneutisk metod och jag har strävat efter att göra en kritisk tolkning, att kritiskt studera deras svar enligt kritisk teori, såsom den redovisades i avsnitt 2.3. Jag har tolkat informanternas utsagor och utsagorna har knutits till helheten och sedan tillbaka till delarna. Tolkningsprocessen utfördes i olika steg, enligt Kvale (1997). I ett försök att växla mellan att se textens helhet och dess delar efter varje ny genomläsning har det skapats en förståelse, som följer den hermeneutiska spiralen, men med kritisk ansats.

3.6 Studiens trovärdighet och generaliserbarhet

Förmodligen blev tillförlitligheten i undersökningen större genom att jag utförde en kvalitativ studie och valde intervju som metod, då de frågeställningar, som finns i denna uppsats lämpar sig för kvalitativa studier. Att utföra en intervju innebär alltid en *social situation*, som är temporär. Det kan finnas möjligheter att materialet förvrängs beroende på ett flertal olika faktorer, t.ex. förväntningar och ”som man ropar får man svar”. Carlson (2002) anser att sociala omständigheter med dess effekter måste begripas och bemästras (se t.ex. Bourdieu, 1996). Forskaren bör försöka förstå och reflektera över sin närvaro.

Det kan vara tillfälligheten som gör att en person yttrar en sak en viss dag, beroende på dagsformen, men jag har lagt märke till att informanterna upprepat en del av sina utsagor vid flera andra tillfällen och tillsammans med andra människor, något som jag anser ökar tillförlitligheten i mitt material. Det kan anses vara subjektivt det som tas upp och jag kan ha styrt dem med mina frågor och följdfrågor, vilket kan ingå som en del av osäkerheten kring resultaten.

3.7 Etiska aspekter

Samtliga informanter samtyckte till att delta i undersökningen och därmed har samtyckeskravet uppnåtts enligt Vetenskapsrådet. Principerna gäller information, informanternas samtycke, konfidentialitet och i vilken utsträckning informationen kan nyttjas.

Kvale (1997) tar upp etiska frågor vilka bör tas i beaktande innan en intervjuundersökning påbörjas. Han skriver att man bör tänka på vilka fördelarna är med undersökningen och hur den kan förbättra människors situation. Det är en fördel om dessa frågeställningar dryftas. Kvale frågar sig för vem undersökningen kommer att vara en fördel: är det för de deltagande eller kan

den hjälpa fler människor? Jag anser att den kan hjälpa flera olika människor i samhället.

Nyttjandekravet har det tagits hänsyn till: undersökningen kommer enbart att användas i forskningssyfte.

Kvale menar att det också är betydelsefullt att tänka på vilka konsekvenser det blir för personerna som deltar i studien. Det är viktigt att lärarna som intervjuats i denna studie förblir anonyma, så att konfidentialitetskravet uppnås. Jag har strävat efter att konfidentialitetskravet ska tillgodoses.

Kvale skriver (1997) att man bör iaktta intervjuetik, dvs. att informanterna bör ges information i början och slutet av intervjun om syfte och intervjuförfarande. Man bör vara medveten om att en intervju kan få konsekvenser för en del människor. Jag har försökt ta hänsyn till dessa faktorer.

3.8 Relevans

Undersökningen är relevant då det förekommer problem med inläring av svenska vid SFI-undervisning och det behövs fortsatta undersökningar och ökad information inom detta ämnesområde. Det är viktigt att lärarna tar hänsyn till problem som råder i samband med detta vid sin undervisning och att problemkomplexen dryftas vid universitetens lärarutbildning, då även politikerna intresserar sig mycket för dessa frågor.

4. Resultatredovisning

4.1 Analyser

När informanterna har kommit med uttalanden, som jag har funnit viktiga har jag markerat det kursivt i texten.

A

SFI-lärare A är en 60-årig kvinna med grundskolelärarutbildning, som sedan byggts på med A och B-kursen i svenska som andraspråk. Hon hade vid intervjutillfället en C-kurs som var en repetitionskurs med långsam takt. Hon arbetar halvtid på skolan och arbetar även med rådgivning för flyktingar, något som kanske påverkar hennes intervjusvar.

På frågan vad som påverkar SFI-studerandes inläring av svenska säger hon att många olika faktorer påverkar elevernas språkinläring. Hon verkar tycka att det är mycket viktigt att eleverna lär sig svenska och är mycket engagerad i sina elever. Som första faktor nämner hon *utbildningsbakgrund*, vilket möjligen kan tyda på att hon anser att det är viktigast. ”Att vara van vid *studier och att ha studerat andra språk*” anser hon också vara viktigt.” Att elevens språk sedan har en *närhet till det svenska språket* påverkar också mycket” anser hon. Hon anser också att den *sociala kontexten* som eleven lever i är viktig, att många umgås mycket med sina landsmän och då talar hemspråk. Hon menar att ”de enbart

talat svenska då de har SFI och att lärarna ska öppna upp för vilka andra sammanhang man kan lära sig det svenska språket och möjligheter att komma in i andra sociala sammanhang”. Förmodligen menar hon att de ska få fler tillfällen att träffa fler svenskar, vilket jag borde ha frågat. Hon lägger stort ansvar på sig själv genom att säga detta, men hon tycker att det är ett ”problem för många att få kontakt och att de är rädda för att närma sig det som är okänt och att utbildningsbakgrunden påverkar”. De högutbildade är mer vana att möta *de andra* utan att känna osäkerhet.

Hon anser att man blir mer isolerad då man försöker att träffa personer utanför sin språkgrupp. Hon anser att de *blir missförstådda*. Hon menar även att de upplevelser som de har med sig innan de kommer till Sverige påverkar. Hon har sett att ”kärleksinvandrare har lättare att lära sig och att de traumatiserade har koncentrationssvårigheter”, då kan man kanske säga att kärleksinvandrade redan har förändrat sin sociala identitet. Hon iakttar sina elever och tycker att det är viktigt att ta detta i beaktande. Hon anser att vi inte alltid tänker på detta då vi snabbt vill slussa ut våra elever. Men hon anser att ”traumatiserade elever som lever i kaos behöver fasta rutiner och att undervisningen måste anpassas till dem, vilket är en utmaning för en lärare”. Jag förmodar att hon tycker om denna utmaning. Hon är mycket engagerad i de traumatiserades situation. Hon menar att ”det är viktigt att *se eleven* och att *elever mår bra av blandade grupper*,” då menar hon nog att stabila och traumatiserade elever ska vara i samma grupp. Kanske kan även blandade grupper medföra påverkan på deras sociala identitet.

Läraren anser att ”eleverna måste vara motiverade för att hitta vägar att komma ut och använda språket”. Hon försöker aktivt få eleverna att komma ut i samhället. Hon tänker då på fritidssysselsättningar. Praktiken fungerar bra ibland och då speciellt elever som hamnar i barnomsorgen, men att ”det är viktigt att både se en svensk arbetsplats och att det svenska språket ska kunna utvecklas”. Men hon tror att de starkt motiverade skapar kontakter frivilligt. Här tangerar hon alltså begreppet investment, att de starkt motiverade skapar kontakter frivilligt. ”Att eleverna måste vara motiverade för att hitta vägar att komma ut och använda språket”, vilket verkar medföra ”ett moment 22”, men att de som inte är motiverade inte skapar kontakter att de som inte är motiverade till inläring inte heller hittar vägar att komma ut och använda språket. Hur påverkar investment? Detta visar A:s svar.

Integration anser hon byggs från två håll och betonar att ”man själv måste vilja integreras och att mycket har med viljan att göra”. ”Att det är viktigt att komma ifrån rädslorna att närma sig det som är obekant.” ”Att eleven själv är aktiv är viktigt, men det är även andra faktorer som påverkar t.ex. att *bostadsområdena är väldigt segregerade*. Många känner i början av sin vistelse i Sverige en önskan att bo tillsammans med landsmän, men efter några år vill de komma ifrån de segregerade områdena och det är svårt för dem.” Det är också ett stort problem att *skolorna är så segregerade*, vilket kanske kan försämra

möjligheten till förändring av deras sociala identitet. Integration kan sägas tangeras social identitet.

” En del är starkt motiverade och tar kontakter på egen hand och behöver ingen hjälp”, men hon arbetar för att flyktingar ska hitta mötesplatser på sin andra anställning och hon vill att det ska finnas fler mötesplatser och framför allt då trygga mötesplatser. Hon anser att ”eleverna kan ge varandra råd om hur de ska få kontakt med svenskar”. A intresserar sig mycket för att invandrarna ska få kontakt med svenskarna vilket alluderar till Kubota (2004) i Norton & Toohey (2004): ”Here also teachers need to step outside the classroom and seek ways to broaden possibilities that allow hybrid forms of expression and worldviews.”(s. 48)

”Eleverna i en repetitionsgrupp upplever först en besvikelse över att ha misslyckats i testet och det är svårt att få dem motiverade i början, men då testdatum börjar närma sig blir de mycket mer motiverade, vilket också kan bero på att det tar tid att lära känna läraren och att känna trygghet i gruppen.” Kanske även detta tangerar den sociala identiteten.

Hon anser att ” det är självklart att deras inläring har medfört sociala förändringar och hon anser att språket är nyckeln in i samhället”, vilket väl kan sammanfatta hur A ser på språkinläring och social identitet, hon menar alltså att språkinläring är en nyckel in i samhället och att deras inläring har medfört sociala förändringar. A:s uttalande kan relateras till Bourdieus tes om betydelsen av sociala relationer mellan individer och institutioner och Bourdieus kapitalbegrepp. Hon tycker att ”hon har en viktig roll som SFI-lärare. Språket öppnar upp till väldigt mycket och är en grundförutsättning för att komma ut i arbetslivet. ”Hon menar att ett arbete är en av de bästa vägarna till integration och att bli delaktig i samhället.

På grund av sin andra anställning är A mycket engagerad i flyktingars och speciellt då de traumatiserades villkor. Hon är också mycket intresserad av integration och segregation.

B

SFI-lärare B är en 45-årig kvinna, som har grundskollärautbildning, som byggts på med A och B-kursen i svenska som andraspråk. Hon hade vid intervjutillfället en långsam B-kurs.

På frågan vad som påverkar SFI-studerandes inläring av svenska svarar hon att det viktigaste är att de inte klarar sig utan att kunna tala svenska: ” att de själva har märkt att de behöver det, att de får *motivation*.” Sedan anser hon att de måste känna att det är *överkomligt* att det går, att de inte känner en hopplöshet och i detta har läraren och undervisningen en stor betydelse. Hon menar att läraren bör dela upp informationen, så att det inte blir för mycket på en gång, att det är viktigt att få in eleven i en klass som har *rätt svårighetsgrad* för honom. Är det för svårt tappar de tron på sin egen förmåga, det blir för mäktigt för dem, anser hon. Sedan tror hon *att hemsituationen är viktig och att*

de har den inre rön, att de inte har stress inom sig utan att de kan koncentrera sig. Vidare tror hon att det är viktigt att de har läst ett språk tidigare att de har studievana. Hon har uppfattat det som att vissa elever tror att man kan lära sig språket automatiskt, vilket för resonemanget vidare till investment.

Hon uppfattar det som att många *elever inte tror att de behöver investera* så mycket arbete för att lära sig ett språk. Här tangerar hon begreppet investment. Jag styr henne då jag inflikar att hon har elever med låg skolbakgrund och jag säger: ”Så du tror att det är mer vanligt bland dem eller?” Hon instämmer i intervjuarens åsikt. B säger att hon tror att om man har läst ett språk innan så är man mer medveten om att man behöver lägga ner lite tid på läxläsning och repetera ord. Hon är mycket ”*upprörd över att hennes elever inte ens köper ett lexikon*” utan tror att läraren ska förklara allting. ”Det är ju också det där investment vad investerar man inte ens pengar till ett lexikon, kan vara värt då, för det är liksom här och nusituationen, det finns alltid någon som hjälper mig. Istället för att tänka att jag ska klara det själv.” Kanske skulle jag ha förklarat investment bättre. Men hon frågar sig inte vad detta beror på, kanske har hon inte poängterat hur viktigt det är med lexikon eller så kanske eleverna inte har råd. I slutet av terminen säger B till mig i ett annat sammanhang att hon inte ska flytta fram vissa elever till c-kursen om de inte köper ett lexikon. Hon säger också att hon tycker att då flyktingarna får introduktionsbidrag så ska det stå högt upp på deras lista att köpa lexikon.

Sedan leder jag henne ånyo då jag säger: ”Så du tycker att det saknas många gånger? De saknar den rätta gaisten? På detta svarar hon: ”MM. Alltså de lever i tron att de inte behöver lägga ner så mycket.../... *de tror att de kan lära sig saker och ting att de behöver inte kämpa...*” Ånyo är hon inne på investment.

På frågan om hur integrationen påverkar så vill hon ha ett förtydligande, vilket hon får av mig: ”Om de vill komma in i samhället att det påverkar att de lär sig svenska bra eller tvärtom om de vill lära sig svenska så kommer de in i samhället.”

Hon skrattar: ”Vilket som kommer först hönan eller ägget. Det är ju lika svårt att svara på det som hönan eller ägget.” Sedan säger hon : ”*Nej de har inte lätt att komma in i samhället eller ens prata med sin granne.* Hon betonar inte. Hur vet hon detta, eller är det som hon tror? ”De är få: De finns, men de är inte så många. *Men att ha någon att prata med på svenska* det är klart att det är ju jättebetydelsefullt och att det skulle öka motivationen också tror jag. Det är kanske *inte så konstigt ibland att somalierna pratar somaliska.* Jag menar är det då någon som är som känner att de ger upp vem ska motivera dem att lära sig?” Här tangerar hon både begreppet investment och social identitet.

Kanske menar hon då att somalierna är så utanför samhället att de inte ser någon anledning att lära sig svenska? Att somalierna ger upp, vet hon det på grund av deras studieresultat eller? Jag borde ha sagt till henne att förklara sig.

Sedan säger hon att det finns de som lägger mer energi och tid på att lära sig språket, ”*men de kommer inte de får inte något svenskt umgänge ändå.*” Vet

hon detta? Vad grundar hon sitt påstående på? Kanske har hon rätt och då är det förståeligt att andra inte har motivation att lära sig svenska. Är detta en av hennes åsikter om social identitet? Integrationen får väl anses vara påverkad av den sociala identiteten.

Men hon tillägger :”att lära sig språket medför inte automatiskt att man integreras bättre. Det tror inte jag. I samma utsträckning i alla fall. En brasklapp? Hon betonar inte i bägge satserna. Det verkar, som hon anser att det är svårt med integrationen. Hon säger att de inte integreras, att de inte kommer att få något svenskt umgänge, hur vet hon det? Det är något som hon tror vilket kanske kan relateras till Nortons (2000) åsikt att eleverna har små möjligheter att använda sitt andraspråk(s. 1) och hennes ståndpunkt om makt, identitet och investment och etnicitet. Hon anser att de möjligheter som eleverna hade att öva andraspråket bestod av ojämlika maktrelationer (s. 2)

Sedan frågar jag om deras inlärning medför sociala förändringar för dem. Hon svarar: ”Deras språkinlärning medför sociala förändringar. Ja till viss del förändrar det. *Förändrade ideal kanske.*” Kanske även här en påverkan på den sociala identiteten. Det verkar ju positivt. Hon lät eleverna skriva hur mycket tid de tycker att kvinnor och män ska lägga ner på hemmet ”och då skrev faktiskt en del män från Kosovo att de hjälpte till lika mycket i hemmet och att de tyckte att det var viktigt:” Tror hon då att svenskinlärningen har påverkat dem? Likadant som flertalet av de somaliska tjejerna skrev att de tyckte det var bra att somaliska män hjälpte till, men att somaliska män inte gör det. Men sedan var det en kvinna som skrev att hon tyckte att kvinnan ska göra det, så det är lite olika, men jag tror att de flesta tycker att det låter bra att de hjälps åt, att det har påverkat dem så att de har börjat tänka lite annorlunda, fast det kanske inte fungerar. Är det undervisningen som påverkar den sociala identiteten? Är det så hon menar?

Jag frågar henne om hon har arbetat mycket med lågutbildade. ”Ja, mest. Ja, inte *de som inte kan någonting, de som är analfabeter.*” B talar alltså om :de som inte kan någonting, de som är analfabeter vilket ger en associering till att Spivak (2001) frågar sig varför den subalternen inte talar, men att hon talar hela tiden och att vi västerlänningar inte hör henne, d.v.s vi ser inte allt hon kan och hör inte det hon säger, vi uppskattar inte deras färdigheter. Det är emellertid förståeligt att B, tycker att de inte kan något då hon tänker på att läsa och skriva vilket är vad vi som SFI-lärare lägger tyngdpunkten på.

Hon tillägger att en somalisk man frågade: Vad skäms vi för i Sverige? ”Då kan det inte om det sitter några män tillsammans då kan inte en kvinna sätta sig bredvid dem och då var liksom en kulturkrock för honom och jag frågade honom om han vant sig, men samtidigt när vi pratade så förstår jag att det uppstår en konflikt att det beror ju på situationen. Sitter det bara landsmän där och det kommer en somalisk tjej, då är det kanske den gamla kulturen som gäller då, men kommer det en tjej som kommer från ett annat land då är ju inte det så självklart då vet man inte vad det är som styr där, då blir det ju det blir ju

lite jobbigt då. ” Kanske var detta ett resultat av förändring av den sociala identiteten som SFI-undervisningen kan sägas vara delaktig i?

B verkar vara intresserad av integration och sociala förändringar, kanske hennes ålder (hon är yngre än de två andra informanterna) gör att hon är mer intresserad av sociala förändringar. I detta sammanhang kan nämnas vad Pavlenko (I Norton, 2004) skriver:” *Language is seen in this paradigm as the locus of social organization and power and a form of symbolic capital (Bourdieu, 1982/1991) as well as a site of struggle where subjectivity and individual consciousness are produced*” (Norton & Toohey 2004, s. 54)

C

SFI-lärare C är en 60-årig svensk kvinna som är utbildad bibliotekarie (och har hand om skolans bredvidläsningsböcker) och hon har byggt på med A, B och C-kursen i svenska som andraspråk. Hon har arbetat 30 år som lärare.

På frågan om vad det är som påverkar SFI-elevens språkinlärning så säger hon *utbildningsbakgrund och att de har läst många språk* först och nämner sedan att om man kommer från *ett land som ligger jättelångt bort*, så har man svårt med uttalet t.ex. Så hon *nämner närhet och släktskap*, men säger sedan att *hon tycker att motivation är nummer ett.* ” Alltså om man inte vill lära sig svenska , så lär man sig inte svenska. Men om man vill lära sig och inte tänker återvända utan man tänker stanna att ha ett liv i Sverige, då lär man sig svenska också.” Hon nämner att hon har mött många som avskyr Sverige, de vill inte vara här. Så hon upprepar att hon tycker att motivation är jätteviktigt och nämner sedan ålder som en viktig faktor, men säger samtidigt att även äldre kan lära sig svenska bra. Vilket även kan föra över tankarna till investment.

Sedan nämner hon att det är viktigt att ha *kontakter med svenskar*, Sverige och det svenska samhället. Hon kommer in på *segregationen* och att den är förödande för inlärningen. Hon berättar att hon har undervisat finska elever, som hade bott 30 år i Sverige, som inte hade lärt sig svenska, de hade enbart umgåtts med landsmän och haft arbeten med finska arbetskamrater. De blev sedan arbetslösa och i detta sammanhang upprepar hon att det är viktigt med kontakter med svenskar och betonar detta. Hon kommer in på segregerade bostadsområden och att det är viktigt att ha svenska arbetskamrater och att känna att man behöver lära sig svenska. Hon säger att det finns jättemånga pensionärer, de har gått tillbaka språkmässigt, de har glömt svenskan. Här tangerar hon även begreppet social identitet.

Sedan säger hon att det *bästa är att vara gift med en svensk* och att ha kontakter och att använda språket utanför skolan. Hon säger att det inte är bra att ha parabol och att titta på arabiska nyheter. Hon tycker att det är *viktigt att integrera sig* med det svenska samhället och menar att man får ta kontakt med sina grannar och *köpa svenska tidningar och titta på svensk TV.*

Sedan säger hon att det är *viktigt att man går ut och jobbar* och skaffar *praktik*, på vår skola ska de ta bort praktiken. Hon kommer sedan in på att det är viktigt

att läsa och att göra sina läxor och att ha kontakt med sina klasskompisar. Hon säger:” att man pratar svenska, men det är ytterst få minuter man använder sig av det svenska språket i skolan. Hon menar att det är upp till eleverna att ta mycket kontakt. När eleverna säger att det är ingen som pratar med mig så säger hon: ”Men då får du prata med dem”

Hon tycker att hon ibland möter elever som slår en med *häpnad*. Som trots att de saknar många av de positiva faktorerna är jätteduktiga, hon kommer åter in på att det är *viljan, som är viktig*, vilket kanske även påverkar deras investment.

Därefter nämner hon *studieteknik och att ha tillgång till lexikon och att vara medveten om hur man lär sig ett språk*. Vilket kan vara beroende på utbildningsbakgrund. Även dessa faktorer påverkar investment.

Hon upprepar att det är viktigt att *läsa sina läxor* och säger sedan att det krävs *att ha roligt i skolan* och att det är *upp till läraren att lära ut på bästa sätt*. Att eleverna ska få en upplevelse varje dag. Hon nämner att hon berättar mycket personligt, att hon bjuder på en bit av sig själv. Men säger också att det är viktigt att dra en gräns för hur personlig man kan vara och att eleverna inte får bli utsatta för åtlöje. Hon tycker också att det undervisas för lite i slang och talspråk.

När jag frågar om de har möjlighet att använda det svenska språket, så säger hon att hon inte vet vad de gör på sin fritid, men att hon tror att många pratar väldigt mycket hemspråk på sin fritid och att ytterst få umgås med svenskar (det är vad hon tror, fast hon sa att hon inte vet vad de gör på sin fritid). Hon skulle vilja att eleverna gick längre tid i skolan inte bara halvtid. Hon tycker att lärarna pratar alldeles för mycket och att det är bra med parövningar, att de får intervjua varandra. Sedan uppmanar hon eleverna att prata svenska på sin fritid, på praktik och jobb, men gör de som hon säger? Hon tycker att de kan göra studiebesök och intervjua folk. Det är intressant att hon anger viktiga och ovanliga aspekter på att göra undervisningen mer effektiv.

Hon tycker att *”integrationen, det är ett stort misslyckande i hela samhället, vi kan ju inte som SFI-lärare skylla (anklaga) oss för detta.”* Hon anser att SFI-lärarna får skulden för en misslyckad integration och frågar sig samtidigt vad integration egentligen betyder. Hon menar att de som kommer hit får följa våra lagar och göra som vi vill. Här tangerar hon begreppet social identitet.

Hon tycker att vi blir irriterade för att folk sticker ut. Sedan ser hon saken ur en annan synvinkel: ” Men jag tänker också på det här mångkulturella samhället man pratar så om att ja, att vi kanske ska försöka se saken på att vi kan göra på olika sätt och att alla sätt, olika sätt är ju inte dåliga sätt. Men att försöka kanske bli mer toleranta mot varandra och att invandrarna ska bli mer toleranta mot oss svenskar. Hon säger:” *Det är ju inte meningen att man ska bli som en svensk för att integreras. Men man ska ta del av det svenska samhället. Och att man ska både ge och ta och att vi ska ta del av deras traditioner.”* Hon tycker att det är jätteviktigt att vi har invandrare på olika nivåer i arbetslivet och att ta vara på deras kompetens.

Vid frågan om investment, så ställer hon sig frågande till själva begreppet och kanske borde jag ha förklarat det bättre. Hon säger att det är väldigt olika och att en del verkligen satsar på sin utbildning och har ett mål och en del satsar inte alls utan kommer hit bara för att bli matade. Det är tydligen så hon uppfattar det. Framför allt tror de att språket kommer automatiskt och flyger som en sparv i munnen på dem och att Sverige är ett bra land för att man får. För här kan man leva och få bidrag. Hon tror att en del kommer hit för att man tror att det är lätt att leva här och det är det kanske om man jämför med deras hemländer säger hon. Sedan nyanserar hon sig.” Men jag har nästan aldrig träffat på elever som vill leva på bidrag och socialbidrag i hela sitt liv. De flesta vill ju arbeta och göra rätt för sig. Det är ju så. Att man vill känna sig som en riktig människa och tjäna sina pengar försörja sig själv.” Här kommer ju även begreppet social identitet in och investment och social identitet är ju sammanflätade.

Sedan frågar jag om elevernas inläring medför social förändring och då säger hon att hon inte vet vad de hade för social ställning i sitt hemland, men motsäger sig sedan och säger att många har hög status i sitt hemland och ofta kommer hit och blir arbetslösa och inte lär sig svenska och tappar ansiktet och ungarna växer ifrån en. Hon tror att :” Många invandrare kommer hit och känner att de har tappat sin ställning här i Sverige och känner sig förminskade. Kanske tänker hon på de som inte lär sig svenska och de som inte får jobb. Eller menar hon att svenskinläring eller kanske flytten till Sverige innebär en degradering av deras sociala ställning? Men sedan säger hon att:” Många sliter ju väldigt ont och arbetar jättehårt för att skicka pengar till sitt hemland och försörja någon sjuk familjemedlem. Och jag tror kanske den äldre generationen som kom har haft svårare att anpassa sig och de känner att de har förlorat respekt. Att vara gammal i Sverige har ju inte någon speciellt hög status. Och i deras land har det oftast det.” Men hon tror att de yngre satsar på sin framtid och skaffar sig bra jobb och mycket bättre än vad de hade kunnat få i sitt hemland. Då kan man fråga sig vad hon menar med yngre, är det de som kommer hit i skolåldern eller de i 25-30-årsåldern? Även här talar hon om social identitet.

C talar om parabolantenn och i detta sammanhang kan nämnas att fastighetsägare vill förbjuda att hyresgästerna har parabolantenn. C talar om att de ska prata med sina grannar, men kanske är de inte svenska, de bor ju ofta i områden med invandrare, men de kan naturligtvis tala svenska med andra invandrare. Hon talar om att det är viktigt att gå ut och jobba, det är det ju, men arbetsmarknaden ser inte så bra ut för tillfället. Detta uttalande kan relateras till Bourdieus (1993:261) uttalande om att utmärkande för de lägsta positionerna är att de innehas av invandrare och eller kvinnor. Han menar att om maktförhållandena mellan olika positioner förändras så förändras också fältets inre struktur och dess förhållande till andra fält i den sociala världen, att det hela tiden pågår en kamp om olika positioner och resurser. Men C säger ju också att hon inte vet vad de har för social ställning i sitt hemland och ofta kommer hit och blir arbetslösa och tappar ansiktet, vilket tangerar begreppet social identitet.

C talar om att de, som kommer hit får följa våra lagar och göra som vi vill, men samtidigt kan ju utifrån kommande människor se brister i vår demokrati och själva påverka vårt samhälle så att det förändras bl.a. genom att rösta, att skriva i tidningar och att få arbeten som gör att de kan förändra samhället. Men det tar ju lång tid. Hon tycker att vi svenskar blir irriterade för att folk sticker ut, det blir kanske vissa, men inte alla. Att invandrarna också ska vara toleranta mot oss och vi mot dem. Ja, det är nog integrationens idé. Tycker hon inte att invandrarna är toleranta?

Det kan skymta en viss vi och dom-känsla i C:s uttalande, men till C:s försvar kan Lukes uttalande i Norton & Toohey (2004) ses:

By contrast, we can and should ask whether it is possible to teach critical to those who have not had the experience of being Othered? Indeed, to what extent does the critical, without the biographical experience of having been the object of power and violence, become a pro forma or indeed formal analysis and renaming of the world,(s. 27)

C intresserar sig mycket för integrationen och för att undervisningen ska vara rolig och att eleverna ska lära sig slang och ett mer aktuellt talspråk, vilket får betecknas som mycket viktigt, men jag vill samtidigt påpeka att varken C eller A eller B intresserar sig för diskriminering och liknande frågor :” Here very little attention is paid to issues such as the legacy of slavery, oppression, discrimination, inequality among people, exploitation in the global economy, international power relations, and so forth” (Kubota i Norton & Toohey, 2004,s.35)

C säger att det är viktigt att ha roligt i skolan och i det sammanhanget kan nämnas Norton (2004) som gjort en undersökning om ”Comic book culture and second language learners” (s. 201). Hon refererar även till Krashen: ”Furthermore, he makes the case that comics can also support writing as a nonverbal prompt to composition.”(s. 203)

4.2 Sammanfattning av intervjuerna

Informanterna talar om många faktorer som inverkar positivt på inläringen av svenska -: Utbildningsbakgrund, erfarenhet av språkundervisning, att ha ett språk som ligger nära svenskan, ålder, investment, motivation, integration, positiv social situation, praktik, jobb, blandade språkgrupper, att inte kunna klara sig utan att kunna tala svenska, att det måste vara överkomligt, att det är viktigt att ha roligt i skolan, bra studieteknik och att ha tillgång till lexikon. Faktorer som de anser motverkar inläringen är bl.a. segregation, en rädsla att närma sig det som är okänt, trauman, att inte köpa lexikon, att inte träffa svenskar, att ha parabol, att man pratar för lite svenska både i skolan och privat, undervisningstiden borde vara dubbelt så lång.

Lärarnas roll -: En verkar uppgiven över sin situation:” att SFI-lärarna skylls för den bristande integrationen”, medan en annan tycker att hon har en viktig roll.

De talar om elevernas möjligheter att träffa svenskar, de vet inte hur eleverna lever, men talar om hur de tror att eleverna lever. De betonar vikten av studiebakgrund och motivation. De talar inte så mycket om investment på det sättet som Norton gör, kanske har de inte läst eller förstått skriften eller så kanske de har en mer traditionell kunskapssyn. De talar inte om kulturellt kapital som Bourdieu gör. De talar heller inte om maktrelationerna, att läraren har makten och om vems intresse det svenska språkets regler tjänar. De talar inte om religionens inverkan. De ger utlopp för ett skillnadstänkande och en dikotomisering mellan oss och de andra. De verkar ansluta sig till en liberal multikulturalism, som mer hyllar kulturella skillnader och att *de andra* förväntas assimilera sig. De talar inte om att de låter de studerande reflektera och problematisera och dra egna slutsatser. Fast B talar om att hon låtit dem skriva om arbetsuppgifterna i hemmet och att de då reflekterat och att det kanske medför sociala förändringar.

De påpekar hur viktigt det är med motivation och att må bra, att inte vara traumatiserad och att ha inre stress. En talar om att det är viktigt med rolig och intressant undervisning, men ingen talar om att det kan vara fel på deras undervisning, men det är ju inte roligt att kritisera sig själv.

De tar inte upp så bra exempel på om elevernas inläring medför social förändring, kanske jag skulle ha förklarat det bättre.

De talar inte om rasism, men de talar om utanförskap och talar mycket om integration och segregation. C talar också om att en del inte vill bo i Sverige vilket är en intressant faktor.

De talar inte om hur synen på SFI-undervisning har förändrats till det sämre eller bättre eller om myndigheternas förändrade direktiv för SFI-undervisningen. Människor från vissa länder har mer problem: Asiater har problem med uttal. Somalier har svårt att komma in i samhället, problem med integrationen anser lärarna.

Informanterna verkar ha problem med begreppet investment som de förväxlar med motivation. De har även problem med social förändring, men tror att det sker en förändring för de äldre invandrarna.

Har lärarna olika syn på hur inläring går till? Den första läraren talar mycket om att vissa elever har varit utsatta för trauman och därför mår dåligt och att det är viktigt att hitta mötesplatser. Den andra läraren talar om att det är viktigt att dela upp undervisningen, så att inte det ter sig som hopplöst övermäktigt för dem och att de kommer i en klass med rätt nivå. Hon talar också om deras hemsituation, deras inre ro och att de kan koncentrera sig. Men hon nämner också att det är problem med att många tror att de kan lära sig automatiskt utan att anstränga sig eller ens köpa lexikon. Även den tredje läraren talar om hur viktigt det är att ha lexikon, men också hur viktigt det är att

ha roligt i skolan och att språkundervisningen görs roligare än i hennes ungdomsskola. Hon talar också om att det är viktigt att lära sig talspråk och slang.

De tar inte upp att lärare kan vara olika duktiga på att lära ut, att lärare måste ha en speciell utbildning. Alla informanterna är behöriga SFI-lärare, men det finns flera lärare på skolan som inte har studerat så att de har uppnått behörighet.

Vad säger lärarna om de olika nivåerna: SFI-undervisning, individnivå och social identitet? De talar en del om att eleverna är en del i en social situation, men de verkar lägga betoningen på individens ansvar i en lärandesituation och talar inte så mycket om samhällets system och elevernas positionering.

Lärarna skiljer sig åt då de talar om olika faktorer inverkan på undervisningen. Det kan bero på deras ålder och även på skiftande utbildning och personliga erfarenheter.

Hur pratar de om motivation? De anser att ha motivation är mycket viktigt för inläringen och förväxlar kanske motivation med investment.

Hur pratar de om integration och assimilation? En säger att de inte vet vad de gör på sin fritid, men ändå säger hon att ytterst få umgås med svenskar.

De motsäger sig ofta. Kanske förordar de i vissa fall assimilation istället för integration. Uttrycker de ett vi och dom-tänkande, dikotomisering? Ja, det gör de ibland. Invandrarna framstår ofta som objekt och föremål, som offer för samhällets och skolans åtgärder. Bidrag är motsägelsefullt anser C. De talar inte om att de själva umgås med invandrare, men en av lärarna är gift med en man från Asien, men det nämner hon inte. Vet lärarna tillräckligt om eleverna för att kunna undervisa på ett bra sätt? De antar mer än de vet, men hur ska de få veta? Ger kanske lärarna uttryck för ett motstånd? Motstånd mot eleverna eller mot att lära ut eller att eleverna visar motstånd mot inläring? De menar att språket är viktigt, men talar om att eleverna har få att tala svenska med. Så då kan man ställa frågan: Hur ska de använda språket?

Lärarna säger att de inte tror att de kommer att få jobb eller integreras. Oavsett hur mycket eleverna investerar, så kommer det inte att gå, det är tråkigt att lärarna är så negativa. Då eleverna talar om dessa faktorer kan även en inverkan av social identitet spåras.

Hur ser lärarna på relationen mellan språkinläring och social identitet?

C säger först att hon inte vet vad de har för social ställning i sitt hemland, men sedan att många har hög status i sitt hemland och kommer hit och blir arbetslösa och att de tappar sin höga ställning. Så det är ju en social förändring, som är negativ, men hon tror att de yngre får det bättre i sitt nya land. B talar om att män och kvinnor inte kan sitta ihop i Somalia, men att om de är i skolan och det finns personer från olika länder så kan kvinnor och män sitta ihop. Kanske kan detta sägas vara en förändring av den sociala identiteten som skolan har åstadkommit? Men tyvärr verkar inte lärarna veta tillräckligt om sina elever.

5 Slutdiskussion

5.1 Metoddiskussion

Då jag har intervjuat mina informanter har jag befunnit mig i överläge gentemot informanterna och jag har studerat dem enligt principen för kritisk teori, vilket kanske satt informanterna i en ofördelaktig dager. Jag har valt att intervjua lärare, som brukar verbalisera sina åsikter ofta och jag har granskat dem kritiskt, vilket kanske inte helt ger deras svar rättvisa. Jag vill även betona att de är duktiga och kunniga inom sitt område, men att jag fann delar av deras uttalanden, kunde ses ur en kritisk synvinkel och då tror jag att även andra lärare kanske än mer är offer för ett skillnadstänkande, fastän jag vet att dessa lärare är mycket duktiga och engagerade i sina elever så uttrycker de sådana tendenser. Men jag fann det viktigt att se deras uttalanden ur kritisk synvinkel, för att kunna få nya infallsvinklar kring SFI-undervisningen och undersöka de problem som finns inom SFI-undervisningen.

Det är viktigt att tänka på att:” en forskningsintervju inte är ett samtal mellan likställda parter, eftersom det är forskaren som definierar och kontrollerar situationen...”(Kvale, 1997, s. 13) Min uppföljning av svaren är också kritisk, vilket kanske visar informanterna i en ofördelaktig dager.

Jag har försökt anlägga en socialkonstruktivistisk ansats och att ha en öppenhet till mitt material. Ibland har jag haft svårigheter att upprätthålla ett kritiskt perspektiv, det kanske är en illusion att man som forskare kan inta en neutral hållning.

Men å andra sidan är det viktigt att komma ihåg att kritisk teori tar ställning och att den forskningen många gånger uppfattas som normativ, vilket inte behöver vara något problem.

Jag styr då jag frågar B och påpekar att hon har elever med låg skolbakgrund. (jag säger: Så du tror att det är mer vanligt med dem eller.) Det var felaktigt gjort.

Vid ett flertal tillfällen så ändrar sig informanterna. Frågan är om det beror på att frågeställningarna upplevs som komplicerade eller svårdefinierbara? De förstår troligtvis inte begreppen investment och social förändring. Jag studerar språkinläring, social identitet och investment, men lärarna verkar vara något osäkra på de två sistnämnda faktorerna, men det är även viktigt att se att alla faktorerna är sammanflätade med varandra.

Då jag är arbetskamrat med informanterna har jag senare observerat att de återkommer till dessa frågeställningar och upprepar sina utsagor vid flertalet tillfällen under vår gemensamma arbetstid, vilket ökar tillförlitligheten av deras utsagor.

Här har endast tre informanter intervjuats så det bör påpekas att det är en pilotstudie och att för omfattande slutsatser av studien ej kan dras utan endast se tendenser i detta lilla material.

5.2 Resultatdiskussion

Studien visar att informanterna beskriver problem med svenskinlärning och nedsatt vilja hos SFI-eleverna att lära sig svenska vilket de tror kan bottna i bristande integration och brist på kontakter med svenskar. Ett intressant resultat är att de säger att de inte vill skyllas för den bristande integrationen, men kanske skulle mer göras för att lärarna inte ska falla offer för ett vi och dom-tänkande och att de även kan se det som att de kan bidra till en positiv integration och social förändring i samband med inlärning av svenska som andraspråk. Kanske kan vidareutbildning påverka lärarna så att de bättre kan sätta sig in i elevernas situation och inte ger utlopp för ett skillnadstänkande och få en mer positiv bild av sin insats. Lärarna tar också upp problemen med segregation i samhället och skolan, något som också t.ex. Parszyk (1999) och Tesfahuney (1999) tar upp.

Lärarna diskuterar vilka faktorer som påverkar SFI-studerandes svenskinlärning både positivt och negativt: de poängterar att motivation, utbildningsbakgrund, integration, erfarenhet av språkinlärning, att ha ett språk som ligger nära svenskan och att ha tillgång till lexikon är viktigt. Men de nämner också att ålder, investment, social situation, praktik, läxläsning, arbete, praktik, att ha roligt i skolan och bra studieteknik är viktigt. De ser det viktiga i social identitet och integration, men är kanske lite osäkra på begreppet investment. Kanske kan lärarna påverka eleverna mer i flera av dessa faktorer så att eleverna uppnår bättre studieresultat. Nyligen dog sex personer i en somalisk familj i en brand i Rinkeby. Då talade man om att brandföreskrifterna inte var översatta till olika språk. Varför diskuteras det inte mer i media att det är viktigt att invandrare lär sig svenska?

Spivak (2001) frågade sig varför den subalternen inte talar, men kommer fram till att hon talar hela tiden men att det inte är någon som lyssnar. Detta kanske är något som vi SFI-lärare kan ta till oss. Kanske lyssnar vi inte på våra elever och speciellt inte på den subalternen. I detta sammanhang kan nämnas B som tar upp att det inte är så konstigt att somalierna talar somaliska (jag tror hon menar i hög utsträckning och i mindre utsträckning svenska). Jag har även lagt märke till att de subalternen, analfabeter och de som varit analfabeter ofta behandlas nedlåtande av övriga kvinnor då jag arbetar i en grupp med enbart kvinnor på olika nivåer. B säger om analfabeterna att de ingenting kan. Det är ofta så vi västerlänningar ser på de analfabeter och subalternen, att de inte kan någonting, men de kan ju annat som vi inte kan. De lågutbildade förbises ibland av politikerna då de ofta intresserar sig för genomströmningshastigheten utan att tänka på de svårigheter som de lågutbildade har. Så har till exempel skett i den kommun där jag arbetar. Det har skett en upphandling av SFI-undervisningen till privata företag och då har de privata erhållit de högutbildade kursdeltagarna medan komvux har fått större del analfabeter och lågutbildade. Sedan har kritik framförts mot komvux för att deras deltagare behöver så lång undervisningstid medan de privata intressenterna är så snabba, men man har då inte reflekterat över att lågutbildade och analfabeter naturligtvis behöver undervisas längre.

Informanterna tar upp den svåra skillnaden mellan assimilation och integration, något som också Carlson (2002) tar upp: Hon tycker att läroböckerna ger uttryck för ett assimilationstänkande. Något som är värt att reflektera över! I lärarnas berättelser om SFI-eleverna finns ofta en dikotomisering kring vi och de andra, något som ofta verifieras i deras uttalande om eleverna på rasterna.

Output-input-synen enligt Krashen har förändrats och har gått över till en social syn enligt Norton med flera, men den är ändå intressant idag. Något som kanske avspeglar sig hos informanterna. Lindberg (2005) anser att samtalet är grunden för vår socialisation. Hon intresserar sig även för makt och status: ”Skillnader i makt och status syns också i förhållande till den grad och typ av återkoppling som olika samtalsdeltagare ger.”(s. 22) Något som informanterna också berör.

Att kulturspecifika samtalsregler påverkar inläringen har intresserat Gumperz (1982): ”Det finns en dold språklig dimension i diskriminering som kan relateras till skillnader mellan olika gruppers sätt att interagera i samtal, vilket kan leda till missförstånd och ge upphov till stereotyper av olika slag.” (Lindberg, 2005: 25-26) Detta framkommer även i intervjuerna med informanterna.

Det sker ofta en negativ social förändring något som Bourdieu (1993) ger utlopp för s. 261 :” utmärkande för de lägsta positionerna är en betydande – och växande andel invandrare och/ eller kvinnor (icke yrkesutbildade arbetare, diversearbetare) eller invandrarkvinnor (städerskor).” C menar då hon säger: ”Det är ju så att många har väldigt hög status i sitt hemland och kommer hit och som kommer hit och kanske blir arbetslösa”(fast hon säger först att hon inte vet vad de har för status i sitt hemland). Men hon tror att de yngre får det bättre, de olika åldrarna positionerar sig. Idag har man ju också börjat prata om den åldersdiskriminering som finns i Sverige.

En av informanterna talar om att många finländare bott i Sverige i 30 år och inte lärt sig svenska. De har haft ett arbete där de har kunnat tala finska och i övrigt läst finska tidningar och endast umgåtts med svenskar. När de blev arbetslösa fick de problem, vilket talar emot att arbete ger snabb integration. En del anser att jobb är nyckeln till integration men det motsäges av finländarna som varit här och jobbat i 30 år men inte lärt sig svenska och sedan plötsligt blev arbetslösa och som inte alls var integrerade.

Vad är integration? Det är en komplicerad fråga att besvara och somliga anser att integration är lika med invandrare i arbete, men det anser inte jag. Se t.ex. finländarna som hade arbetat i 30 år i Sverige verkade inte vara integrerade. Jag har också en vän som har varit i Sverige i 20 år och arbetat i tio år med ett ”avancerat” arbete, men han verkar inte uppleva sig som integrerad. C_ säger:”ja, hur ser du på integrationen, det är ett stort misslyckande i hela samhället, vi kan ju inte som SFI-lärare skylla (anklaga) oss för detta. Det är ju hela tiden så att vi får ju skulden för en misslyckad integration och ibland undrar jag också vad det betyder integration egentligen.” I detta sammanhang skriver också Carlson

(2002): ”SFI ses inte bara som en del av arbetsmarknadspolitiken, utan förväntas också bidra till att förverkliga de nationella målen för utbildning och integration” (s. 23). Så det är en allmän åsikt att SFI ska bidra till integrationen och det gör den ju säkert också, men samtidigt måste ju faktorer som försvårar integrationen studeras och att samhället i övrigt tar krafttag för att motverka segregationen. Det är mycket viktigt, t.ex. Norton har visat hur betydelsefullt det är med ett givande och tagande från både lärare och elever för att ett positivt investment ska kunna erhållas.

Lärarna talar mycket om integration och segregation, hur segregerat samhället är och att det är problem för eleverna att träffa svenskar. Om detta skriver Bunar (2001) i sin doktorsavhandling att han när han först kom till Sverige vistades i miljöer där det nästan enbart förekom invandrare. Han undrade var svenskarna fanns. Men trots detta hade han incitament att lära sig svenska, han kunde prestera många portioner investment, medan andra inte kan. Vad beror det på att vissa kan och andra inte? Om detta talar också lärarna, de talar om utbildningsbakgrund, studiemotivation, frånvaron av inre stress, att komma från ett närbeläget land, att köpa lexikon. Det är möjligt att Bunar inte hade problem med dessa faktorer.

C tar upp att det är viktigt att göra undervisningen rolig och intressant, något som i teorin förklaras av Krashen (1981, 1982) där han förklarar varför skillnader i språkinlärning uppstår hos inlärare som får samma input. De som visar en öppenhet för målspråket har ett lågt affektivt filter och de som känner obehag och osäkerhet har ett högt affektivt filter och görs undervisningen rolig så får de ett lågt affektivt filter. Alltså kan elevernas bristande Kooperation bero på att undervisningen inte är stimulerande eller att den väcker elevernas intresse. Det är viktigt att beakta Gumperz idéer från 1980-talet om att kulturspecifika samtalsregler påverkar inlärningen: ”Det är inga idealiska villkor för kommunikation: det finns en dold språklig dimension i diskriminering som kan relateras till skillnader mellan olika gruppers sätt att interagera i samtal, vilket kan ge upphov till stereotyper av olika slag.” (Lindberg, 2005, s. 25-26). Gumperz menar att det råder en interaktion i ojämna samtal, som påverkas av och reproducerar övergripande sociala strukturer och maktförhållanden, något som kan förstärka negativa attityder och fördomar mot diverse grupper i samhället. Kanske är det detta som B. menar då hon pratar om somalier.

De intervjuade lärarna ger uttryck för ett visst vi och dom-tänkande och dikotomisering t.ex säger C: ”Och många som sticker ut, blir ju då, vi blir irriterade.” Men till lärarnas försvar kan Luke (2004) komma då han menar att det är svårt att agera på ett annat sätt om man inte själv varit offer och befunnit sig i den utsatthet som det är att vara *den andre*. (I Norton & Tohhey 2004)

Fast C. säger också att ”vi kanske ska försöka se saken som att vi kan göra på olika sätt och att alla sätt, olika sätt är ju inte dåliga sätt.” Att vi ska försöka bli mer toleranta mot varandra, för att det är ju hela tiden en sorts motsättningar i ett land. ”Men att integreras betyder ju inte att man ska bli som en svensk.” ”ja,

hur ser du på integrationen, det är ett stort misslyckande i hela samhället, vi kan ju inte som SFI-lärare skylla oss för detta. Det är hela tiden då att vi får ju skulden för en misslyckad integration och ibland undrar jag också vad det betyder integration egentligen.” Diskriminering och skillnadstänkande visar sig i ett vi och *de andra*-tänkande och talet om *den andre* särskilt från mig och oss, vilket motverkar integration och till exempel Kamali (2005) som skriver i den omdiskuterade SOU- utredningen (SOU 2005:41) ”Vi och dom” att integrationspolitiken har hamnat i en återvändsgränd, av många ansågs denna utredning, som alltför radikal. Här var det också invandrade forskare som hade den åsikten, medan många svenska forskare verkade förorda assimilationstanken. Edward Said (1993) skriver att vi ser på Orienten genom ett skillnadstänkande filter. Kanske speglar SFI-lärarnas roll det som de flesta svenskar tycker, deras åsikter verkar ofta inte företräda *den andre*. Det kan bero på att jag enbart har intervjuat svenskfödda lärare. Kanske hade andra åsikter framkommit om jag intervjuat utrikes födda.

Informanterna är samstämmiga med Mårtensson (2009) i att det råder ett glapp mellan beslutsfattarna och lärarna, vilket jag också instämmer i. Informanterna verkar även tycka som Duvhammar, Normark & Sandwall (2000) att det är viktigt att eleverna ser helheten och lär sig reflektera över sin inläring, något som jag också själv har funnit.

Var ligger sanningen för faktorer som påverkar svenskinläringen för invandrare? Att införa bonuspengar eller medborgarskap som en belöning för genomgången SFI-utbildning har kritiserats av bl.a. Azar (2006), och även mina elever tyckte det var orättvist att de inte bor i en kommun där man får bonuspengar. De nya elever som jag nu har är också lågutbildade och traumatiserade och behöver därför längre tid på sig för att nå målen.

Det är inte bara eleverna som ska kämpa mer för att uppnå bättre investment och därigenom erhålla en positiv social förändring, något som påverkar deras sociala identitet. Lärarna måste förändra sina attityder, kanske genom ökad information i form av fortbildning. Samhället måste förändra sina attityder och integrationen måste öka och segregationen och diskrimineringen minska så att eleverna möter fler svenskar och på detta sätt känner sig motiverade att investera mer om vi i majoritetssamhället hjälper dem bättre. Det vore också bra om eleverna köpte lexikon, det vare ett bra tips från en av informanterna att introduktionsenheten kan uppmana dem att göra det.

Kanske ligger sanningen någonstans emellan Krashen och Norton. Jag tycker inte att man kan skylla allt på utomliggande faktorer, den sociala teorin som Norton förespråkar, det är väl till syvende och sist eleven som är ansvarig för sitt handlande, fastän det omgivande samhället är mycket betydelsefullt. För att optimal språkinläring ska kunna ske fordras att lärarna är mer insatta i begreppen social identitet och investment.

Då det forskas mycket om grammatik inom svenska för andraspråk vill jag likna detta vid Ludvig Hollbergs ”Jeppe på berget” där alla säger att Jeppe

super, men ingen frågar varför. Jag vill med denna uppsats ta upp olika aspekter till varför inläringen av svenska inte går så snabbt för vuxna invandrade från andra länder och att de saknar incitament för lyckad investment och diskutera vilka framgångsfaktorer som lärare uppfattar och integrationens inverkan.

För att eleverna ska kunna uppnå positiv investment och goda resultat krävs att integrationen förbättras och att både elevernas och omgivningens attityd förbättras. Norton (2000) skriver att majoriteten av migranterna kommer fortsätta att positionera sig i lägre socioekonomiska klasser i industriländerna och att det behövs en målande beskrivning för minoritetsidentiteten som inte är offerorienterad, som börjar beskriva komplexiteten, spelet och den nya identitetens makt i kulturer som domineras av vita och att vi inte fortsätter att "pity the poor immigrant" för att citera Bob Dylan 1960.

Det är ett allvarligt problem att eleverna i SFI-undervisningen inte lär sig svenska tillräckligt snabbt och det viktigaste denna uppsats kommit fram till är att Norton (1995, 1997) anser att eleverna måste möta positiva attityder från målspråkstalarna för att eleverna ska lyckas och att ett hinder kan vara lärarnas omedvetna vi och dom- attityd och dikotomisering.

I framtiden vore det intressant att göra en liknande undersökning och att då intervjua elever. Det vore även intressant att studera olika typer av utbildningar för invandrare och studera studieresultat och integration i samband med detta.

6. Litteraturförteckning

- Ahmadi, N. "Kulturell identitet i gungning" i Allwood, C.M. Franzén, E. (red) (2000) *Tvärkulturella möten*. Stockholm: Natur och kultur
- Allwood, C. M. & Erikson, M. G. (1999) *Vetenskapsteori för psykologi och andra samhällsvetenskaper*. Lund: Studentlitteratur
- Azar, M. (2006) *Den koloniala bumerangen. Från schibolet till körkort i svenskhet*. Eslöv: Östlings förlag Symposium 2006
- Bergström, G. & Boréus, K. (red.) (2005) *Textens mening och makt*. Metodbok i samhällsvetenskaplig text och diskursanalys. Lund: Studentlitteratur
- Björklund, J. & Sabuni, N. (2008) *Krav på svensk-kunskaper skärps för invandrare* DN 2008-02-18
- Bourdieu, P. (1977) *Skola i ideologi och samhälle: ett kommenterat urval franska utbildningssociologiska texter av Bourdieu/ Passeron, Baudelot/Establet Poulanzas* utg av Boel Berner Stockholm: Wahlström& Widstrand
- Bourdieu, P. (1991) *Language and symbolic power*. London: Polity press.
- Bourdieu, P. (1992) *Kultur och kritik*. Göteborg: Daidalos.
- Bourdieu, P. (1993) *Kultursociologiska texter*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion
- Bourdieu, P. (1996) "Understanding" i *Theory, Culture & Society* Vol 13 No 2:17-38
- Brozin Bohman, V. (2009) *Sömnbesvär stör SFI-elever* Lärarnas tidning 2009-06-10
- Brunke, S. (2007) *Färgad eller färglös, Sahalom eller Salam* Avd. för Specialpedagogik, Göteborgs universitet.
- Brunke, S. (2008) *Den andre- vem är det?* Avd. för specialpedagogik, Göteborgs universitet.
- Buber, M. (1993) *Dialogens väsen*. Ludvika: Dualia
- Bunar, N. (2001) *Skolan mitt i förorten - fyra studier om skola, segregation, integration och multikulturalism*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposium
- Carlson, M. (2002) *Svenska för invandrare - brygga eller gräns? Syn på kunskap och lärande inom SFI-utbildningen*. Göteborg: Sociologiska Institutionen Göteborgs universitet.
- Cummins, J. (1996) *negotiating identities: education for empowerment in a diverse society*. Ontario: California Association for Bilingual Education
- Dinamarca, R. *Permalink* 13/9 2007
- Duvhammar, C. Nordmark, Å. & Sandwall, K. (2000) *Hur lär du dig svenska? En studie av några sfi-elevs syn på sin inläring*. www.sfi.su.se/pdf/symp00/2000-17
- El Mahdi, J. *Fp tar fram gammalt krav om språktest* SvD 28 juni 2006
- Ellis, R. *Second Language Acquisition*, Oxford University Press (Oxford 1997)

- Freire, P.(1970) *Pedagogy of the oppressed* (M.B. Ramos, Trans.). New York Continuum Books.
- Giroux, H. (1992) *Border crossings: Cultural workers and politics of education*. New York: Routledge.
- Gumperz, J. (1982) *Discourse strategies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gustavsson, B. (1996) *Bildning I vår tid*. Stockholm:Wahlström & Widstarand.
- Gustavsson, H.O. (2007) *Utan bok är det ingen riktig undervisning - en studie av skolkulturella referensramar i sfi*. Stockholm: HLS Förlag.
- Gytz Olesen, S. & Möller Pedersen, P. (2004) *Pedagogik i ett sociologiskt Perspektiv* Lund: Studentlitteratur
- Krashen, S. (1981) *Second language acquisition and second language learning*. Oxford: Pergamon
- Krashen, S. (1982)*Principles and practice in second language acquisition*. Oxford: Pergamon
- Kvale, S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Översättning S-E. Torrhell. Lund: Studentlitteratur
- Lahdenperä, P. (2001) Värdegrunden som exkluderande eller inkluderande diskurs G, Linde (red.) (2001) *Värdegrund och svensk etnicitet*. Lund : Studentlitteratur
- Lindberg, I & Sjöqvist, L. (1996) Svenska som andraspråk varför det? I *Den mångkulturella skolan* Hultinger,E-S. Wallertin, C.(red.) Lund: Studentlitteratur
- Lindberg, Inger (1996) ”Svenskundervisning för vuxna invandrare(sfi)” I *Tvåspråkighet med förhinder? Invandrar -och minoritetsundervisning i Sverige*. Red. Kenneth Hyltenstam. Lund: Studentlitteratur.
- Lindberg, I. (2005) *Språka samman. Om samtal och samarbete i språkundervisning*. Stockholm: Natur & Kultur
- Luke, A. (1988) *Literacy, textbooks and ideology*. London: Falmer.
- Luke, A. (2004) *Critical Pedagogies and Language Learning* Red. Norton, B. Toohey, K.
- Merriam, S. (1994) *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.
- Mårtensson, U. (2009) *Sfi I förändring. En studie ur ett lärarperspektiv*. Malmö högskola
- Norton, B. (1995) *Tesol Quarterly* Vol. 29, No.1
- Norton, B. (1997) (Ed) *Language, identity, and the ownership of English*. *TESOL Quarterly*,31, 409-29
- Norton, B. (2000) *Identity and language learning, gender, ethnicity and educational change* Singapore
- Norton, B. & Toohey (2004) *Critical Pedagogies and Language Learning* Cambridge: Cambridge University Press
- Otterup, T. (2005) ”*Jag känner mig begåvad bara*”. *Om flerspråkighet och identitetskonstruktion bland ungdomar i ett multietniskt förortsområde*.

- Göteborg: Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet.
- Parszyk, I-M. (1999) *En skola för andra minoritetselevers upplevelser av arbets- och livsvillkor I grundskolan*
- Pedagogisk uppslagsbok (1996) Stockholm: Lärarförbundets informationsförlag
- Prop. 2000/01:72. Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen.
Regeringens proposition, Utbildningsdepartementet.
- Regeringsproposition 1997/98:16 Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrapolitik till integrationspolitik, Regeringskansliet. Tillgänglig på:
<http://www.regeringen.se/content/1/c4/22/71/bbd15e5a.pdf07-06-04>
- Said, E. (1993) *Orientalism*. Stockholm: Ordfront
- Shea Gordon, F. (1994) *Mentoring: helping employes reach their full potential*
New York: AMA Membership Publications Division, American
Management Association cop. 1994
- SOU 2005:41 Kamali *Bortom Vi och Dom*. Stockholm : Regeringskansliet
- Spivak, G. (2001) *Marginalitet i undervisningsmaskineriet*. I Postkoloniala
texter Red. Landström, C. Stockholm: Federativs förlag
- Säljö, R. (1990) ”Språk och institution: Den institutionaliserade inlärnings
metaforer” I *Forskning om utbildning - Tidskrift för analys och
debatt*, 41990, sid.3-17
- Sörensen, N. *SFI-bonus ska motivera fler* Sds 2009-09-28
- Tesfahuney, M. (1999) ”Monokulturell utbildning” *Utbildning& Demokrati*
Vol8 nr3 Tidskrift för didaktik och utbildningspolitik (s. 65-84)
- Tingbjörn, G. (1994) *Lärarybok 1*. Stockholm: Natur och kultur

Bilaga

Intervjufrågor:

Vad påverkar SFI-studerandes inläring av svenska?

Har du något att säga om investment? Vad de själva investerar? Vad de satsar?

Har du några åsikter om integrationen, hur den påverkar?

Hur ser du på deras integration?

Tror du att deras inläring medför sociala förändringar för dem?